

SEVIQC BREŽICE

POROČILO IZVEDBE

(28.1.2021)

S tem poročilom se zahvaljujem vsem sodelavcem, poslovnim partnerjem, podpornikom in mnogim posameznikom, ki ste mi pomagali, da smo zgradili mednarodno prepoznaven temelj slovenske scene stare glasbe. Še posebej se zahvaljujem svoji življenjski partnerki, prijateljici in soprogi, predvsem pa izjemni svetovalki pri ključnih strateških vprašanjih Simoni Zorc Ramovš ne le za potrpljenje, ampak predvsem za svetovanje in izvedbo nekaterih aktivnosti, ki so pomagale zgraditi ta nacionalni program.

Klemen Ramovš

Kazalo

3	Uvod
4	Nekaj mnenj mednarodne javnosti
4	Ime programa
5	Pokroviteljstva
5	Priznanja
5	Država partnerica
5	Decentralizacija kulture
6	Kulturna dediščina
6	Kakovost
8	Generator regije
12	Obisk
13	Mednarodno sodelovanje in vpliv
17	Mladi
18	Financiranje in kulturna politika
28	Reference
29	Nadaljnji razvoj
29	Kratice
29	Kolofon

Tabele

		osveženo:
	Nekaj številčk obdobja 1997-2021	30.12.2021
I	Število dogodkov po občinah	14.12.2021
II	Število dogodkov po lokacijah	30.12.2021
III	Število dogodkov po njihovi vrsti	14.12.2021
IV	Seznam dogodkov	12.12.2021
V	Statistika števila obiskovalcev po rezidencah	30.8.2021
V (2021)	Vstopnice 2021: nakup in obisk	24.8.2021
VI	Vprašalnik obiskovalcem	5.10.2021
VII	Število izvajalcev	21.12.2021
VIII	Izvajalci po letih	21.12.2021
IX	Seznam izvajalcev	21.12.2021
X	Snemanje festivalskih koncertov	30.12.2020
XI	Digitalne komunikacije	1.1.2022
XII	Struktura in vsebina spletne strani	8.1.2022
XIII	Donacija iz dohodnine	8.1.2022

To poročilo je bilo zastavljeno proti koncu leta 2018 z namenom, da prikaže pomen tega nacionalnega programa in izjemno pionirsko delo, ki je bilo opravljeno. Seviqč Brežice je zaradi svoje narave in doseženega povsem neprimerljiv, nikakor pa ne zanika uspehov drugih producentov. Ker so v zadnjih letih javna sredstva močno upadla, hkrati pa se pojavlja stigma, da slovenskim izvajalcem posvečamo premalo pozornosti in da je naše delo predrago, je prikaz doseženega namenjen tudi oceni, kaj lahko ta program v svojem nadaljnjem razvoju nudi Sloveniji, njeni kulturni sceni in mednarodnemu ugledu, če bo primerno podprt¹. Poročilo ni dokončno in ga bom dopolnjeval z novimi vsebinami, datum zadnje redakcije je desno zgoraj.

Poročilo je z vsemi tabelami objavljeno na

<https://www.seviqč-brezice.si/porocilo.html> (www.seviqč-brezice.si / FESTIVAL / Poročilo izvedbe).

¹ Tu še posebej opozarjam na mnenje mednarodne žirije EFA ob drugi podelitvi znaka EFFE na strani 7.

UVOD

Začetek programa Seviqč Brežice sega v leto 1982, ko smo v Radovljici organizirali Poletno akademijo za staro glasbo, ki je hitro prerasla v festival. Leta 1997 smo festival preselili v Brežice, od kjer so se dogodki razširili po velikem delu Slovenije. V Radovljici je lokalna ekipa, ki je zrastle s festivalom, nadaljevala z aktivnostmi, tako sta se oblikovala dva slovenska festivala stare glasbe. Celotno dogajanje programa Seviqč Brežice je od 1982 vplivalo na razvoj stare glasbe v Sloveniji in jo pozicioniralo kot pomembno mednarodno lokacijo na evropskem zemljevidu stare glasbe. Kaj razumemo z izrazom stara glasba, je na <https://www.seviqc-brezice.si/stara-glasba.html> (www.seviqc-brezice.si / FESTIVAL / Stara glasba).

Stara glasba je v Sloveniji še vedno deficitarno področje. S programom Seviqč Brežice smo Slovenijo na tem področju umestili kot pomembno evropsko destinacijo, v svojem nadaljnjem razvoju je festival spodbudil marsikaj, kar staro glasbo in slovensko kulturo opredeljuje, bogati in dopolnjuje ter je razvidno iz nadaljevanja poročila in priloženih tabel. Podpora programom, kakršen je Seviqč Brežice, je indikator fleksibilnosti posamezne družbe pri vključevanju v mednarodne integracije in črpanje koristi za svoje blagostanje.

Primerna scena stare glasbe je za uvrščanje Slovenije med kulturno razvita področja nujno potrebna. Pozicioniranost stare glasbe v Evropi izrazito opredeljuje članstvo evropskih festivalov stare glasbe v REMA (glej poglavje Mednarodno sodelovanje in vpliv, stran 13). Seviqč Brežice je določen napor že opravil, še posebej, ker ne predstavlja le koncertov stare glasbe, ampak ima jasno izdelane razvojne strategije, tesno navezanost na kulturno dediščino in predstavlja tudi festivalska okolja z njihovo ponudbo.

Glede na obseg izvedenega programa in njegov pozitiven vpliv na okolja smo javna sredstva oplemenitili vsaj uspešno. Ker so bila javna sredstva ves čas šibkejša, kot je program potreboval, in smo ga razvijali z izjemnimi napori, je to povzročalo velike težave, še posebej ob padanju javnih sredstev po letu 2012. Tako država kot lokalne skupnosti slabo razumejo potrebe mednarodno prodornega programa in njegov pomen in slabo prepoznavajo koristi, ki jim jih naš program prinaša.

Seviqč Brežice seveda jè festival, ni pa samo to. Od samega začetka je zasnovan kot razvojni program scene stare glasbe, še posebej po selitvi v Brežice 1997 pa kot program povezovanja glasbe s kulturno dediščino in prispevka v kulturni turizem in je bistveno več, kot le skup glasbenih dogodkov ali dogajanje posameznega leta.

Na državni ravni opažamo nelagodje uradnikov in njihov strah pred spremembami, na lokalni ravni zapiranje v ozke kroge lokalnih interesov. Tako Republika Slovenija kot lokalne skupnosti bi morali naš program razumeti kot pomemben sestavni del slovenske kulturne scene, potreben tako za razvoj kulturnega turizma kot mednarodni pomen Slovenije kot pomembne evropske kulturne entitete.

S tem poročilom želim opozoriti na enkratnost tega odličnega slovenskega kulturnega programa, ki ga na posameznih sektorjih lahko vedno primerjamo z marsikaterim drugim programom ali projektom, kot celota pa je povsem unikaten in je tudi moje življenjsko avtorsko delo.

Program Seviqč Brežice gradimo na treh osnovnih razvojnih stebrih: stara glasba, kulturna dediščina in kulturni turizem. Kot izrazito razvojno naravnani program, ki je nastal iz potrebe po oblikovanju kompetentne scene stare glasbe, pa že ves čas močno vpliva na decentralizacijo slovenske kulture, odnos do kulturne dediščine, izrazito gradi na kakovosti, je pomemben generator regije, gradi na dostopnosti kulturnih dobrin, je močno mednarodno pozicioniran in vpliva na slovensko in mednarodno sceno stare glasbe.

NEKAJ MNENJ MEDNARODNE JAVNOSTI ²

- Many of us in the United States, and in particular members of the early music community, have for many years admired the work of Klemen Ramovš and the Ars Ramovš Institute. We respect Seviqč Brežice as an indispensable promoter of vibrant new cultural activity around Slovenia, setting Slovenia apart on the European stage. Top level government funding organizations in the United States understand that such non-governmental arts organizations are the indispensable lifeblood of our cultural health and diversity. (Jeffrey Cohan, Seattle, 28.9.2017)
- I'm signing because the Festival in Bresice is one of the most important cultural events in the Adriatic area of Europe and a marvelous occasion of meeting for international reputed artists and qualified audience in the beautiful land of Slovenia (Dinko Fabris, President of the International Musicological Society 2012-2017, 28.9.2017)
- I'm signing because the Seviqč Brežice festival is one of the most important early music festivals in Europe. (Ian Malkin, Paris, 28.9.2017)
- Seviqč Brežice does an incredible work for music and audiences with a very small budget. It is a unique organization recognized at the European level which could be considered as a very important duty for the Slovenian state, the Region and the Towns. Kindest regards (Daniel Bizeray, Ambronay, 28.9.2017)
- Festival Seviqč je referenčni slovenski kulturni produkt, ki pomembno prispeva k uveljavitvi vrhunske glasbene umetnosti pri nas in tako utrjuje naše mesto med izjemnimi kulturnimi narodi v regionalni, med- in transkulturni perspektivi. (Dr. Matjaž Birk, Domžale, Univerzitetni profesor, 28.9.2017)
- This festival is one of the most important in Europe. (Jean-christophe Frisch, Paris, 28.9.2017)
- Klemen Ramovš je že pred 35 letu postavil standarde, kako delati kulturne dogodke na vrhunski ravni. Tako poslovno kot umetniško. (Saša Bezek Mejaš, Ljubljana, 4.10.2017)
- Seviqč Brežice is the important music festival for quality and diversity. (Michel BOUTON, Le Mans, 12.1.2018)
- As journalist and artistic director of the CCB Center for Choreography/Koreografski center Johann Kresnik I appreciate the Seviqč Brežice festival as an important part of the Slovene independent culture. (Andrea Hein, Bleiburg, 14.2.2018)

IME PROGRAMA

- 1997-2002   **Festival Brežice:** Ob selitvi v Brežice smo festival poimenovali tehnično: beseda festival in ime kraja, podobno kot to oblikuje veliko evropskih festivalov. Sicer sem iskal neko drugo ime z več identitete, vendar nas je dogajanje prehitelo in je ostalo pri tehničnem imenu.
- 2003-2006   **Skupina Festival Brežice:** Festival se je v svojem razvoju kmalu razširil na vrsto lokacij, kjer smo ga želeli približati lokalnim okoljem tudi s poimenovanjem posameznih sklopov: Festival Brežice, Klasikaa Kostanjevica Rajhenburg, Klasikaa Postojna in Klasikaa Slovenija. S tem smo želeli poudariti regionalno razprostrtost, s krovnim imenom pa te sklope smiselno povezati. Ime Skupina Festival Brežice je vseeno delovalo nekoliko preveč tehnično, zato sem še naprej iskal neko bolj prikladno poimenovanje za takrat že precej kompleksno razvitih aktivnosti.
- od 2007 dalje   **Seviqč Brežice:** Latinska skovanka Seviqč (Semper Viva Quam Creata / vedno živa kakor ustvarjena) zgoščeno povzema programski pristop in daje festivalu potrebno identiteto.

² Izbor mnenj podpisnikov odprtega pisma predsedniku Vlade septembra 2017. Vsa mnenja podpisnikov so objavljena nelektorirano na <https://www.seviqč-brežice.si/reference-ars-ramovs.html> (www.seviqč-brežice.si / POSLOVNO / Reference Ars Ramovs), kjer so objavljena tudi mnenja obiskovalcev in umetnikov.

POKROVITELJSTVA

- 1997: pod pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije Milana Kučana,
 1998-2000: pod častnim pokroviteljstvom predsednika Vlade Republike Slovenije dr. Janeza Drnovška,
 2006-2008: pod častnim pokroviteljstvom ministra za gospodarstvo Republike Slovenije mag. Andreja Vizjaka
 2014-2021: pod častnim pokroviteljstvom Slovenske akademije znanosti in umetnosti

PRIZNANJA

Občinski svet Občine Brežice nam je 29. septembra 1997 podelil Priznanje Občine Brežice za izjemno uspelo organizacijsko in kakovostno programsko-umetniško izvedbo 1. Festivala Brežice v letu 1997 ter za tankočutno in pristno sodelovanje z lokalno skupnostjo pri organizaciji in izvedbi prireditve.

V začetni fazi razvoja festivala v Brežicah smo oblikovali poseben viteški red, ki pa ga nismo nadaljevali. Za nosilce insignij Hišnega viteškega reda Festivalске Dame so bili imenovani: Jože Avšič (1997), Viktorija Potočnik (1998), Vladislav Deržič (1999), Ferdo Pinterič (2000).

Za posebne zasluge pri razvoju in utrjevanju festivala smo ob začetku Seviqč Brežice 2009 podelili priznanje Priklon Festivalске Dame mag. Andreju Vizjaku in direktorju Francoskega inštituta Charles Nodier Dominiqueu Geslinu.

DRŽAVA PARTNERICA

Z namenom, da še bolj spodbudimo mednarodne odnose smo od 2000 pri vsakem festivalu opredelili državno partnerico, katere umetniki naj bili bolj izpostavljeni od drugih. Države partnerice so bile v 2000 **Velika Britanija**, v 2001 **Nizozemska**, v 2002 **Češka Republika**, v 2003 **Evropska unija**, v 2004 **Nizozemska**, v 2005 **Francija**, v 2006 **Italija**, v 2007 **Španija** in v 2008 **Francija**.

Seviqč Brežice 2009 je bil programsko močno francosko obarvan, vendar države partnerice nismo več razglasili. Za to ni bilo kakšnega posebnega razloga. Kot se spomnim, se mi je nekako dozdevalo, da bi se stvari preveč ponavljale, da bi ta model utegnil delovati inflatorno in da bi se vrteli preveč v istem krogu. Končno je ta forma pri mednarodnem pozicioniranju festivala tudi dosegla svoj namen. Pri določanju programa tudi nisem želel dajati prevelike pozornosti umetnikom posamezne države. Za Seviqč Brežice je bilo ves čas pomembno, da vključujemo čim bolj različne umetnike s čim bolj raznolikimi programi in da gradimo predvsem na kvaliteti in atraktivnosti koncertnih programov ter razvojnih vsebinah.

DECENTRALIZACIJA KULTURE

V lokalna okolja smo pripeljali vrhunski kulturni program z mednarodno uglednimi umetniki, mladimi umetniki iz Slovenije in tujine. Zastopanost slovenskih umetnikov je visoka (glej Tabeli VI.a in VI.b), ki smo jim ob vključevanju v festivalski program preko naših povezav omogočili tudi gostovanja zunaj Slovenije.

Znotraj Slovenije smo izvedli **778** dogodkov, od tega **619** koncertov, **71** predtaktov (povezava pogovora z umetniki in obisk lokalne znamenitosti, razstave ali podoba, po poizkusih v 2003 in 2004 v povezavi z umetniki s področij glasbe, gledališča, filma in literature smo ga v 2014 obnovili kot pogovor z gostujočimi umetniki in ga od 2015 pripravljamo kot samostojno prireditev), **10** filmskih predvajanj, **12** promocijskih prireditev, **7** razstav, **22** delavnic, **11** rezidenc mladih mednarodnih umetnikov, **20** predavanj ter **6** mednarodnih simpozijev

ali konferenc. Zunaj Slovenije (Belgija, Hrvaška, Italija) smo v soorganizaciji s tamkajšnjimi koproducenti izvedli **34** dogodkov pod blagovno znamko Seviqc Brežice.

Znotraj Slovenije smo program izvedli v **54** občinah, na **131** lokacijah (107 historičnih, 24 drugih), zunaj Slovenije pa na **16** lokacijah v **5** različnih regijah (Bruselj, Mesto Zagreb, Krapinsko-zagorska županija, Furlanija - Julijska krajina, Toskana. Glej Tabela II: Število dogodkov po lokacijah v posameznem letu).

Koncept razpršenosti je zanimiv za predstavljanje Slovenije in mednarodni pomen slovenske kulture ter predstavlja dodano vrednost festivala. Vključevanje različnih lokacij krepi pomen festivala za širšo skupnost tudi v evropski kulturni in strokovni javnosti. Izvajati festival na eni sami lokaciji je operativno bistveno manj naporno. Nekaj več je festivalov, ki znotraj istega kraja pokrivajo večje število lokacij, redki pa so taki, ki podobno kot mi vključujejo širok nabor lokacij. Med drugim je tudi Jean-Marie Gouelou s francoskega Ministrstva za kulturo in komunikacijo³ ob mojem obisku Pariza⁴ izrazilo pohvalil tak koncept kot unikatni.

KULTURNA DEDIŠČINA

Poslovni pristop Seviqc Brežice zavestno vključuje prostore kulturne dediščine. S tem promoviramo Slovenijo kot nadpovprečno zanimivo turistično destinacijo, historični prostori pomenijo prijaznejše okolje za umetnike in publiko in so pomemben del prepoznavnosti Slovenije na širšem evropskem področju. Hkrati opozarjajo lokalne skupnosti na njihova pogosto prezrta bogastva. Pomen Seviqc Brežice je tudi v tem, da z vključevanjem historičnih prostorov v lasten koncertni program v lokalnih okoljih spodbuja razumevanje teh prostorov kot prostorov identitete in kot priložnost, ne pa kot ostalino preteklih obdobij, ter opozarja na nove možnosti pri razvoju okolij, prispeva v lokalno samozavest in državljansko pripadnost. Uporaba historičnih prostorov pomeni tudi spodbudo poznavanju zgodovine, krepi nacionalno identiteto, prispeva v razvoj publike in pomeni boljše izhodišče za razvoj kulturnega turizma.

KAKOVOST

Festival Seviqc Brežice je mednarodno uveljavljena blagovna znamka z mnogimi mednarodnimi stiki, vpetostjo v mednarodne povezave in visoko pogajalsko močjo. Koncertne programe oblikujejo vrhunski mednarodni umetniki. Pozornost posvečamo tudi slovenskim umetnikom, ki jim preko mednarodnih projektov omogočamo učinkovitejši dostop do mednarodnega trga dela. Načrtno podpiramo mlade umetnike širšega mednarodnega področja, ki se šele uveljavljajo, in aktivno prispevamo v razvoj evropskega kulturnega trga. Mnenja obiskovalcev, umetnikov in zainteresirane javnosti smo objavili na <https://www.seviqc-brezice.si/reference-ars-ramovs.html> (www.seviqc-brezice.si / POSLOVNO / Reference Ars Ramovš).

Predtakti so pomembna izobraževalna vsebina in jih umeščamo v čas vsak koncertom kot poseben dogodek z dvema vsebinama:

- pogovor med umetniki in obiskovalci z vnaprej oblikovanimi temami, ki želijo publiko predstaviti socialni in umetniški profil umetnika, splošne kulturno zgodovinske vsebine, estetiko umetnosti ipd.
- predstavitev lokalne kulturne vsebine obiskovalcem: voden ogled razstave ali pomembnega kulturnega objekta, predstavitev lokacije ipd.

Radio Slovenija je neposredno prenašal **40** koncertov, posnel pa **183** koncerte in 11 predtaktov. Po zaključenem festivalskem programu predvaja Radio Slovenija na 3. programu Ars te posnetke v okviru oddaje Banchetto musicale. S posnetki Radia Slovenija smo v produkciji z ZKP RTV Slovenija izdali **3** kompilacijske zgoščenke in sicer s programi 1997, 1998 in 2013. Televizija Slovenija je posnela **15** koncertov, RTV Slovenija TV Koper in Radio Ognjišče po **1** koncert, GIZ lokalnih TV postaj **12** koncertov, ATV Litija **5** koncertov.

³ Inspecteur général de la création et des enseignements artistiques, Ministère de la culture et de la communication

⁴ na povabilo francoskega instituta v Ljubljani

Neposredno prenašanih v EBU ali Evroradio je bilo **5** koncertov, v neposrednem prenosu na REMA Radio sta bila **2** koncerta, v koprodukciji z REMA in Centre culturel de rencontre d'Ambronay so bili posneti **3** promocijski videospoti umetnikov.

Leta 2015 je Zveza evropskih festivalov⁵ sprožila pripravljalni ukrep EFFE⁶, ki ga podpirata Evropska komisija in Evropski parlament. Pravico do uporabe znaka EFFE podeljuje EFA dvoletno. Seviqč Brežice je imel pravico, da je nosil ta znak v vseh treh obdobjih (2015-2016, 2017-2018, 2019-2021). 3.11.2020 me je EFA obvestila, da znak EFFE 2019-2020 zaradi splošnih okoliščin podaljšujejo do 2021 in da se nam ni potrebno prijavljati za novo obdobje. Tudi novi logotip navaja leti 2019-2021.

Ob podelitvi 2017 je mednarodna žirija⁷ ocenila Seviqč Brežice kot vznemirljiv in navdihujoč festival stare glasbe, ki si prizadeva za strategije, ki večajo zanimanje za koncerte in dajejo nove vrednote in perspektive, da jih približajo na različne načine. Festival lahko razvije nove strategije za razvoj publike.⁸

Tega stavka sem še posebej vesel. Če bi bila slovenska kulturna politika ustrežnejša in bi bolj cenila prizadevanja nevladnega sektorja in njegove mednarodne dosežke ter bi do dosežkov nevladne kulture imela nek pozitiven odnos, bi bila finančna podpora pri državi drugačna, kot je sedaj, in bi lahko na razvojnem področju napravili še bistveno več, kot smo. Od države bi končno pričakovali le nek širši pogled, kot je to v lokalnih okoljih, kjer vlaganja kulturo prepogosto opredeljujejo glasovi na volitvah in s tem povezana korupcija, klientelizem in izključevanje nacionalnih projektov, tudi če ti razvijajo odnose z lokalno sceno.

Kot nevladna organizacija v javnem interesu smo upravičeni, da nam državljanji namenijo del dohodnine. Ars Ramovš je med višje uvrščenimi organizacijami, upravičenimi do tega prejemka. Po zadnjih podatkih FURS⁹ za leto 2020 smo med 5.554 prejemniki na 453. mestu. Donacijo iz dohodnine nam je namenilo 155 davčnih zavezancev (povprečje 105,23). Višina vseh donacij, ki smo jih prejeli, je 4.021,62 EUR (povprečje 2.205,85 EUR). Po donatorju smo prejeli 25,95 EUR (povprečje 20,96 EUR). Donacije iz dohodnine so neposredna podpora državljanov našim prizadevanjem, zato nam pomenijo referenco zainteresirane javnosti. Več naših prejemkih iz tega vira in primerjavi z drugimi je v Tabeli XII, Donacija iz dohodnine.

Čeprav smo na lestvici prejemnikov dokaj visoko, pa bi lahko bil znesek nam namenjenih donacij višji, zato bralca tega poročila prosim, da del svoje dohodnine nameni nam in nas priporoči svojim znancem in prijateljem. Več na <https://www.seviqc-brezice.si/donacije-iz-dohodnine.html> (www.seviqc-brezice.si / DONIRAJ / Donacije iz dohodnine).

⁵ The European Festivals Association (EFA), <https://www.efa-aef.eu/>, ustanovljena 1952 združuje danes 100 glasbenih, plesnih, gledaliških in multidisciplinarnih umetniških festivalov iz 40 držav Evrope in širše.

⁶ <https://www.festivalfinder.eu/effe-label>

⁷ <https://www.festivalfinder.eu/effe-international-jury>

⁸ Exciting and inspiring festival focused on early music that seeks for strategies to add interest to the concerts and give new values and perspectives to approach them in different ways. The festival could develop further audience strategies.

⁹ https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/dohodnina/letna_odmera_dohodnine/#c4618

GENERATOR REGIJE

Festivali so nosilci raznolikosti kulturnih izrazov, integracije in socialne kohezije. Pomagajo ohraniti skupnost, prenašajo vrednote, osvežujejo tradicijo in delujejo kot vektorji za neformalno izobraževanje. S tem festivali pomagajo graditi trajnostno prihodnost v raznoliki družbi.¹⁰

Še posebej v okoljih, kjer nastopamo z več dogodki skozi daljši čas, opažamo pozitiven vpliv festivala na lokalna okolja. Že v začetnem obdobju delovanja (Radovljica 1982-1996) je program pustil opazne sledove pri razumevanju okolja in obiskovalcev. Če Radovljico primerjamo s podobnimi mesti v 1982, opazimo, da je smo bili močna spodbuda nadaljnjemu razvoju ne le pri prepoznavnosti, ampak tudi pri razvoju turizma. Podobno se je dogajalo po 1997 z Brežicami. Sijajno Viteško dvorano, za katero je takrat po mojem opažanju vedela manj kot polovica Slovencev, smo močno spromovirali po vsej Evropi kot bleščeč dragulj kulturne dediščine. Spodbudili smo dogajanje drugih producentov, ne le v Brežicah ampak tudi v Kostanjevici na Krki in morda še kje, kjer smo bili prisotni z določeno kritično maso dogodkov. Spodbudili smo potrebo po prireditvah masovnega značaja. Kot razumem, so viteške igre, ki smo jih izvajali dve leti, potem pa smo jih morali iz finančnih razlogov opustiti, pobudnik vsakoletne prireditve Brežice moje mesto.

Brežice smo že v prvem letu (1997) tudi s podporo Radia Slovenija, ki je snemal vse koncerte in jih posredoval v EBU, odločno postavili na mednarodni zemljevid pomembnih prireditev. Postavili smo opazen festivalu lasten protokol, ki ga je oblikovala Simona Zorc Ramovš. Na avdicijo za hostese je prišlo bistveno več prijav, kot smo jih potrebovali. Kostume za hostese je izdelal Alan Hranitelj, Simona Zorc Ramovš je prevzela njihovo izobraževanje. Festival Brežice¹¹ smo pognali tudi s pronicljivim razumevanjem župana in poslanca Jožeta Avšiča in njegove ekipe.

V marcu 2016 sva z Marto Turk, predsednico GZS - Zbornice osrednjeslovenske regije pobudila ustanovitev SURKUS, Sekcije za upravljanje in razvoj v kulturnem in ustvarjalnih sektorjih. Na ustanovnem zboru 22.3.2016 so predstavniki podjetij, organizacij in posamezniki s področja upravljanja in razvoja kulturnih in ustvarjalnih sektorjev podpisali Memorandum o ustanovitvi sekcije pod okriljem GZS - Zbornice osrednjeslovenske regije - Ljubljana. Sekcija želi povezati podjetja, organizacije, in posameznike, ki delujejo na področju snovanja in izvajanja vsebin s področja kulturnih in ustvarjalnih sektorjev, in tako sooblikovati pogoje za: vključevanje kulture in ustvarjalnih sektorjev v razvojne strategije, vplivanje na zakonodajo, dvig nivoja poznavanja in razpoznavnosti kulture in ustvarjalnih sektorjev v gospodarski sferi in prenos ustvarjalnih in kulturnih praks v gospodarstvo, razvoj kulturnega managementa, inovativnosti in pospeševanje podjetništva na področjih kulture in ustvarjalnosti v Sloveniji in prispevati k oblikovanju boljšega družbenega okolja, ki ga bogatita ustvarjalnost in kultura. Sekcija je namenjena zastopanju interesov in kreptvi položaja članov pri njihovem delovanju na področju Slovenije, podpora kulturnemu in ustvarjalnim sektorjem, ne glede na to, ali gre za neprofiten ali profiten način in ne glede na to ali gre za zasebne organizacije ali javne ustanove in bo uveljavljala področje kulture in ustvarjalnosti, ki ob ustreznih strateških usmeritvah ter strateški podpori bistveno pripomore k družbenemu in gospodarskemu razvoju Slovenije.

Grb Seviq Brežice

Oblikovali smo ga v februarju 2013. Vključuje grbe vseh zgodovinskih dežel na današnjem ozemlju Republike Slovenije. S tem smo želeli poudariti nacionalni pomen festivala in našo ambicijo, da suvereno predstavljamo Slovenijo na mednarodnem kulturnem zemljevidu. Grb Seviq Brežice je tudi na naslovnici tega poročila in vključuje devet grbov dežel (od leve proti desni, od zgoraj navzdol): Istra, Štajerska, Goriška, Trst, Kranjska, Slovenska Marka, Zala, Koroška, Železna. Zasnovo grba sem postavil Klemen Ramovš, posamezne grbe je v skupen grb slovenskih zgodovinskih dežel oblikoval heraldik Aleksander Hribovšek, dokončno pa ga je v povezavi z imenom in Festivalsko Damo oblikoval David Hosta.

¹⁰ Tibor Navracsics, evropski komisar za kulturo, 21.2.2018, <https://www.efa-aef.eu/en/news/1751-efa-delegation-meets-european-commissioner-for-culture/>

¹¹ ime Seviq Brežice 1997-2002

Prepoznavnost kulturne dediščine

Spodbudili smo obnovo prostorov kulturne dediščine. Grad Pišece, ki je danes ponos Brežic in Slovenije, verjetno ne bi bil obnovljen, če mi ne bi v 1999 stopili vanj s festivalskimi dogodki. Z izjavami in strokovnim mnenjem smo podprli lokalne skupnosti pri obnovi prostorov kulturne dediščine in problemih denacionalizacije (grad Brežice, Hudičev turn v Soteski, cerkev sv. Roka Šmarje pri Jelšah). Z vključevanjem v festivalski program smo lokalna okolja opozarjali na čudovite, a prevečkrat zanemarjene in premalo upoštevane prostore slovenske kulturne dediščine kot priložnost za širše dogajanje. Menimo, da bi bilo potrebno ob obnovi prostorov kulturne dediščine zagotoviti tudi sredstva za program v njej, sicer obnavljamo v prazno.

Sicer že vsa leta pri razporejanju festivalskih dogodkov upoštevamo značaj prostorov kulturne dediščine, ob tem pa je možno lokacijo kulturne dediščine še dodatno promovirati z njej prilagojenim koncertnim programom. Pri programu Seviqc Brežice 2020 sta ansambla Rosarum Flores (AT) in Nova Schola Labacensis (SI) svoj koncertni program tesno povezala s freskami Viteške dvorane Gradu Brežice s programoma Arkadijski prizori in Aure volanti. To ni bila le popestritev festivalskega programa ampak tudi dodatna promocija te izjemne lokacije.

Koncerti v cerkvah

Cerkve niso le sakralni objekti, ampak so tudi prostori kulturne dediščine. V nekaterih okoljih so to pravzaprav edini prostori kulturne dediščine, večinoma v domeni rimokatoliške Cerkve. V cerkve smo pričeli koncerte umeščati že v letu 1999, leta 2005 pa smo v festival vključili več okolij, kjer so bile cerkve glede na naš pristop, da vse koncerte postavljamo zgolj v prostore kulturne dediščine, edina primerna možnost. Zato sem odprl pogovore s Slovensko škofovsko konferenco in msgr. dr. Francu Krambergerju predstavil naš program in njegove potrebe. Z dopisom 19.5.2005 mi je predstavil določila uradnega lista katoliške Cerkve na Slovenskem, ki veljajo tudi za druge prireditelj koncertov v cerkvah. Dopis je objavljen na <https://www.seviqc-brezice.si/kulturna-politika.html> (www.seviqc-brezice.si / POSLOVNO / Kulturna politika).

Javna kulturna infrastruktura

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, ki je stopil v veljavo novembra 2002, je 75. členu določil, da je upravljavec javne kulturne infrastrukture od izvajalcev za izvajanje javnih kulturnih programov ali kulturnih projektov upravičen zahtevati samo nadomestilo v višini dejanskih dodatnih stroškov, ki so s tem nastali. To je logično in pošteno. Javni zavod, ki rezidira v prostoru javne kulturne infrastrukture, lastniku (državi ali občini) ni dolžan plačevati najemnine, izvajalci javnih kulturnih programov ali kulturnih projektov pa prispevajo v javno dobro in morajo te prostore uporabljati pod istimi pogoji. Vendar je nastal problem. Javni zavodi, ki so jih dobili te prostore upravljanje, so jih bili navajeni tržiti, to je bil tudi (neuradno) pritisk ustanovitelja oziroma lastnika, da na tak način pridobijo več sredstev za svoje delovanje. Ne vem, kako so obračunavali najemnine poslovnim subjektom, od katerih so pričakovali sponzorstva ali donacije in katere zakon ne odvezuje od plačila najemnine, pri producentih nevladnega sektorja pa so določilom zakona navkljub še vedno zahtevali plačilo najemnine (to je nekaj drugega kot dejanski dodatni stroški). Za reševanje teh konfliktov se moram še posebej zahvaliti Cirilu Baškoviču na Ministrstvu za kulturo. Državni sekretar dr. Aleš Črnič je tako 7.1.2014 ponovno opozoril na določila zakona z okrožnico, objavljeno na <https://www.seviqc-brezice.si/kulturna-politika.html> (www.seviqc-brezice.si / POSLOVNO / Kulturna politika). Vendar sem tudi po tej okrožnici še opazal včasih tudi precej trdovratne zahteve za plačilo najemnine. Je pa zanimivo, da tam, kjer lastnik prostora ni bila država ali občina, ampak zasebnik, ki je upravičen do plačila najemnine, te skoraj nikjer ni pogojeval, ker je bil njegov interes, da naš program čim bolje izpeljemo.

Strokovna besedila

Za izobraževanje in razvoj občinstva so pomembna strokovna besedila o izvajanih delih. V prvih letih smo to pripravljali s strokovnimi sodelavci muzikologi, manj uspešno smo to poskusili v sodelovanju s študenti

muzikologije, čeprav pod pokroviteljstvom fakultete, še posebej v zadnjih letih pa smo to pomembno vsebino zaupali izključno umetnikom, od katerih pričakujemo ne le vrhunsko produkcijo posameznega koncerta, ampak tudi poglobljen pristop do glasbenih vsebin in njihovo raziskovanje. S tem smo pridobili odlična strokovna besedila. Komentarji preteklih koncertov so javnosti dostopni v koncertnih listih na <https://www.seviqc-brezice.si/publikacije.html> (www.seviqc-brezice.si / FESTIVAL / Publikacije Seviqc Brežice). Avtorski pristop umetnikov pri oblikovanju strokovnih besedil je daleč najboljša oblika predstavljanja programa.

Festivalski predtakt

Prve festivalske predtakte smo pripravili že v 2003 kot spodbudo obisku koncertov. To leto smo oblikovali 3 predtakte: glasbenega (pogovor s Tomažem Svetetom je moderiral dr. Artur Štern), literarnega (Drago Jančar je predstavil svoj umetniški opus), in filmskega (pogovor z režiserjem Janezom Lapajnetom in filmsko ekipo je po predvajanju filma Šelestenje vodil Miha Zadnikar). V 2004 smo pripravili dva predtakta: nizozemskega (predavanje dr. Louisa Grijsa: Glasba in slikarstvo v času Rembrandta in Fransa Halsa) in gledališkega (predstava Vie negative: Izhodiščna točka: Jeza). V 2014 smo testno ponovno pričeli s predtakti kot uvodnim neformalnim druženjem umetnikov s publiko pred koncertom, od 2015 pa predtakte načrtno oblikujemo kot samostojne dogodke, ki vključujejo komunikacijo med umetniki in publiko ter predstavitev historične lokacije ali ogled lokalne znamenitosti ali obisk razstave ali podobno.

Predtakti so še vedno precej živa in še ne povsem izoblikovana vsebina, pričakujemo, da jih bomo v prihodnje še bolj razvili v zanimiv in pomemben dogodek festivalskega dogajanja in razvoja publike, zanimiv tudi za širšo strokovno javnost.

Izvajalci programa

Od 1997 do 2019 je naše programe oblikovalo **2.283** različnih izvajalcev **53** različnih državljanstev, če vsakega nastopajočega beležimo le enkrat, ne glede na število nastopov skozi leta. Kot izvajalca razumemo osebo, ki je javno nastopila v našem programu. Enakost po spolu je visoka, **50,07 %** izvajalcev je moškega, **49,93 %** ženskega spola. Izvajalcev s slovenskih državljanstvom je v tem pogledu **25,32 %**, kar jih močno uvršča na prvo mesto pred italijanskimi (11,08 %), francoskimi (9,24 %) in drugimi. Glej: Tabela VII, Število izvajalcev.

Nekateri izvajalci so nastopili večkrat, bodisi skozi leta, bodisi znotraj istega leta v okviru ponovitve nekega koncerta na več lokacijah. Če število izvajalcev beležimo po številu nastopov in pri tem zabeležimo 5.114 nastopov, je **51,27 %** izvajalcev ženskega in **48,73 %** moškega spola. Izvajalcev s slovenskih državljanstvom je v tem pogledu **22,53 %**, kar jih prav tako uvršča na prvo mesto pred italijanskimi (10,50 %), francoskimi (8,86 %) in drugimi. Glej: Tabela VIII, Izvajalci po letih.

Pri tem velja omeniti, da umetnikov nikoli nismo izbirali po spolu ali kakorkoli pogojevali enakopravnost spolov. Ne glede na vse strateške vsebine (atraktiven, inovativen in raziskovalen koncertni program, pester in vsebinsko zaokrožen, razvojno naravnani ipd.) je že ves čas ključen dejavnik izbire kvaliteta. To kaže, da je na področju stare glasbe enakopravnost spolov zelo visoka. Seznam izvajalcev je v Tabeli IX, ki ni objavljena le kot pdf, ampak tudi v Excelovi obliki, kar bralcu omogoča, da lažje poišče, kar ga zanima.

Novinarske konference

Novinarske konference smo sprva organizirali v Brežicah in Ljubljani predvsem kot predstavitev programa medijem. S širitvijo programa na vrsto lokacij smo nihali med Ljubljano kot nacionalnim središčem in lokalnimi okolji, kasneje smo novinarske konference pripravljali predvsem v festivalskih okoljih in jih nekje v 2016 poimenovali Presscafé. Organizirali smo jih povsod, kjer smo imeli koncerte, v glavnem za vsak koncert svoj Presscafé, razen ko sta si dva koncerta v istem okolju terminsko blizu. Obravnavali smo jih kot javen dogodek, namenjen ne le novinarjem ampak tudi širši publiko, ki jo zanimajo naše priprave. Ker so Presscaféji v osnovi pravzaprav le novinarska konferenca, jih v Prilogi v tabeli IV (Seznam dogodkov) ne navajamo.

Seviqč Municipii

V 2010 smo v dogovoru z Alešem Novakom, direktorjem Urada za kulturo in mladino Mestne občine Maribor pripravili koncept Seviqč Municipii v okviru Evropske prestolnice kulture Maribor 2012. Pobuda je pravzaprav prišla od Vladimirja Rukavine, direktorja Narodnega doma Maribor, dva koncerta smo v Dvorcu Betnava tako pripravili že v 2009, v 2010 pa v Mariboru izvedli 7 koncertov pod blagovno znamko Seviqč Municipii. Program smo izvedli v celoti, malo pred samimi dogodki, ko ga je bilo že težko odpovedati in ko smo želeli podpis pogodbe, pa je nastal nepričakovan komunikacijski šum. Na sestanku v začetku novembra 2010 mi je Jožef Školč, takrat svetovalec predsednika Vlade, tudi član komisije, povedal, da komisija našega predloga sploh ni dobila na mizo. Aleš Novak mi je ves čas zatrjeval, da gre pri našem predlogu za poziv in ne razpis, da se nam ni treba prijavljati, Tomaž Pandur mi je pisno zavrnil, da on predloga ni umikal, Mitja Čander pa mi je na sestanku ponujal le neke negotove drobtinice. Ne glede na polomijo projekta EPK 2012 pa je koncept Seviqč Municipii primer dobre prakse, ki ga lahko prenašamo tudi na druga okolja.

Kontaktne skupine

V 2014 smo pričeli z oblikovanjem kontaktnih skupin. Za vsako lokacijo ali skupino bližnjih lokacij smo pobudili sodelovanje lokalnih organizacij in posameznikov s področja kulture, turizma, izobraževanja in lokalne samouprave v naše uspešnejše povezovanje z lokalnim okoljem. Zaradi močno poslabšanih pogojev delovanja s tem procesom v naslednjih letih nismo nadaljevali, ker je zmanjkovalo energije in časa. Konec 2020 smo koncept kontaktnih skupin obnovili in ga razvijamo na območju vseh festivalskih občin. Kontaktna skupina je posvetovalno telo s predpostavko, da povezovanje z lokalnim okoljem ni le potreba festivala, ampak je boljši festival tudi potreba lokalnega okolja. Kontaktne skupine se razvijajo v smeri individualnih svetovalcev različnih profilov (občina, kulturna organizacija, turistično informativni center, razvojna agencija, knjižnica), ki nam pomagajo pri izbiri materiala za promocijske kampanje in spletno stran, pri distribuciji informiranja in svetujejo pri povezovanju festivala z lokalnim okoljem, kar prispeva ne le v razvoj stare glasbe v Sloveniji ampak tudi v prepoznavnost lokalnih okolij na širšem kulturnem in turističnem področju. Obisk festivala je sicer butične narave, dosegamo pa visok delež obiskovalcev iz drugih okolij (glej Tabela V, Statistika števila obiskovalcev po regijah), ki ob tem trošijo pri turistični ponudbi zunaj poslovanja samega festivala. Še bolj na ekonomske učinke vpliva predstavljanje ponudbe okolja z utrjeno blagovno znamko Seviqč Brežice. Zato sem to poglavje pričel z mislijo komisarja Navracsicsa.

Turizem

Visok delež obiskovalcev iz drugih okolij je osnova kulturnemu turizmu, ki ga razvijamo pri Seviqč Brežice. Ob ne gre prezreti, da je naša publika visoko kvalitetna in s tem tudi zahteva (glej Tabela VI, Vprašalnik obiskovalcem).

Z načrtnim vključevanjem turističnih vsebin v festivalsko produkcijo smo pričeli vsaj v avgustu 2003, ko smo postavili koncept Turističnega foruma Skupine Festival Brežice. Želeli smo vzpostaviti internetno platformo s široko dostopno informacijo o turistični ponudbi festivalskega kraja. Težave so bile tudi tehnične narave (vzpostavljanje zamišljene internetne platforme), predvsem pa kadrovske, ker je bil zaradi pomanjkljivega sofinanciranja kadrovski deficit premočan, znotraj turistični struktur pa nismo našli primerne sogovorca. V 2014 smo del turistične ponudbe, povezan z delovanjem Seviqč Brežice, oblikovali v Terminal Seviqč, objavljen na <https://www.seviqc-brezice.si/turizem.html> (www.seviqc-brezice.si / TURIZEM), vendar so trenutne poslovne razmere še vedno preozke, da bi nam uspelo razviti neko bolj kompleksno povezavo, ki bo koristila tako festivalu kot festivalskim okoljem. V načrtu je razvoj mehanizma, ki bi bolj povezal festivalske dogodke, turistično ponudbo festivalskih okolij in obiskovalce zunaj Slovenije.

OBISK

*Umetnost potrebujemo, da ne umremo od resničnosti.*¹²

Dostopnost obiskovalcev je visoka. Izoblikovali smo obiskovalcem prijazno ponudbo. Na vse izobraževalne dogodke (predtakti, odprte vaje, okrogle mize, pogovori ipd.) in tudi nekatere koncerte je vstop brezplačen za vse obiskovalce.

- Cene vstopnic se po koncertih ne razlikujejo, v predprodaji so odvisne zgolj od časa nakupa. Najdražje so na dan koncerta (25 EUR), pri nakupu dan pred koncertom so po 20 EUR, vsak mesec zgodnejšega nakupa pomeni 2 EUR cenejšo vstopnico, prodajo pa vedno pričenjamo s ceno 10 EUR;
- Klub prijateljev Festivalske dame omogoča popuste od 10 % do 50 % in plačilo v 10 obrokih;
- družinski paket občutno poceni obisk po vstopnici. Pogoji je, da so obiskovalci vsaj dveh različnih generacij iste družine, s čimer spodbujamo obisk mladih. Cena paketa je ista kot cena ene vstopnice. Družinski paket npr. 5 vstopnic (starša in 3 otroci) v začetnem cenovnem obdobju (10 EUR) pomeni 2,00 EUR po vstopnici;
- imamo posebne popuste za organizirane skupine;
- za spremljevalce slepih, slabovidnih in gibalno omejenih je vstop na koncert brezplačen;
- donatorji (donacije iz dohodnine) inšpekcijsko prejmejo določeno število brezplačnih vstopnic;
- sofinanciranje pravnih oseb (javna sredstva, sponzorji, donatorji) vključuje sorazmerno število poslovnih vstopnic.

V 2021 je bila povprečna cena kupljene vstopnice 13,01 EUR, če upoštevamo tudi brezplačno izdane, pa je bila povprečna cena vstopnice 5,60 EUR.

Naša festivalska publika prihaja iz domala vseh slovenskih okolij. V 2020 in 2021 neznanih rezidenc nismo zabeležili, ker ni bilo internetne prodaje. Manjši delež obiskovalcev zunaj Slovenije pripisujemo predvsem učinkom pandemije. Tudi v 2021, kot že ves čas, beležimo visok delež obiskovalcev iz drugih okolij (84,77 %), kar je naš neposreden prispevek v kulturni turizem (glej Tabela V (2021), Vstopnice 2021: nakup in obisk).

Anonimno anketo zadovoljstva smo izvedli leta 2009 in prejeli povprečno oceno 9,16 (najvišja ocena 10). Obiskovalci so ocenjevali izbiro umetnika (8,78), izbiro programa (8,69), izbiro lokacij (9,12), oceno organizacije (9,33), oceno organizatorja (9,30), dostopnost vstopnic (9,31), pomen festivala za lokalno okolje (9,14), pomen festivala za lokalno okolje (9,41) in pomen festivala za mednarodnem področju (8,52). Povprečno število ocenjevanih koncertov je bilo 2,97.

V 2010 smo na pobudo REMA v okviru vseevropske akcije vprašalnik spremenili v raziskavo publike. Nekatera vprašanja smo skozi leta spreminjali, v 2016 in 2018 ankete nismo izvajali. Do leta 2019 smo vprašalnik delili ob koncertih, kasneje pa ga poslali vsem obiskovalcem po zaključku festivala v elektronski obliki. V 2021 je nanj odgovorilo 25,80 % obiskovalcev (glej Tabela VI, Vprašalnik obiskovalcem).

Festibus, festivalsko avtobusno povezavo koncertnih lokacij z Ljubljano, smo verjetno vpeljali že v 1993, ko smo s festivalom obeležili pomembne lokalne obletnice Občine Radovljica. S tem smo želeli povečati dostop publike zaradi slabših povezav z javnim prometom v večernih urah. Ko smo festival preselili v Brežice, je bil Festibus še toliko bolj aktualen. Imeli smo različne prevoznike, vse od 2002 pa ga je izvajal AP Weber iz Sevnice. V 2019 smo vzpostavili Festibus tudi z Zagrebom, vendar smo ga v 2020 zaradi pandemije v celoti opustili. Dodaten razlog je močno utesnjeno sofinanciranje. Festibus se finančno ne pokrije, poleg tega število potnikov skozi leta pada, obiskovalci iz drugih okolij pa vedno bolj prihajajo z lastnim prevozom.

¹² Friedrich Nietzsche (1844-1900): Wir haben die Kunst, damit wir nicht an der Wahrheit zu Grunde gehen. (Nietzsche, F., Nachgelassene Fragmente. Frühjahr - Sommer 1888)

MEDNARODNO SODELOVANJE IN VPLIV

V letih 1998-2004 sta bila prepoznaven del našega mednarodnega sodelovanja **Študentski festival** in **Evromreža**, ker pa je bil glavni namen podpora slovenskim in tujim mladim umetnikom, sem opis uvrstil v poglavje Mladi.

Od 2003 smo član **REMA**¹³, ki povezuje 132 članov: 117 organizacij, 4 mreže¹⁴ in 11 individualnih članov iz 23 držav¹⁵ in je edina reprezentativna mreža za staro glasbo v Evropi. Njen glavni cilj je mreža članstva ter spodbuda izmenjavi znanja, informacij in sodelovanja na področju stare glasbe.

Leta 2003 smo pričeli **Projekt Gallus**. Načrtovali smo, da v prihodnjih letih izvedemo najpomembnejša dela slovenskega renesančnega skladatelja Jacobusa Handla Gallusa (1550-1591). To je bilo še posebej zanimivo, ker nekatera dela tega velikega mojstra tudi v času njegovega življenja niso bila izvedena prav zaradi velikega števila izvajalcev. Pod vodstvom dirigenta Güntherja Theuringa smo pripravili avdicije v Budimpešti, Tilburgu, Barceloni, Ljubljani in na Dunaju v februarju in marcu 2003 ter na njih izbrali 12 pevskih solistov, k temu pa povabili še 6 instrumentalistov (kornet, pozavne, orgle). Mednarodno pestra zasedba (Avstrija, Hrvaška, Katalonija, Madžarska, Slovenija, Španija, Švica, Velika Britanija) je pod vodstvom dirigenta Theuringa izvedla julija 2003 v Kostanjevici na Krki Gallusovo Missa super Sancta Maria in motete. Promocijski projekt slovenskega renesančnega skladatelja smo želeli nadaljevati tako, da bi vsako leto na avdicijah po Evropi izbrali nekaj novih solistov, z njimi osvežili osnovno zasedbo in skozi leta izvedli večino Gallusovih del, vendar je bil za naše možnosti, kljub temu da smo se že na začetku odločili za manjši izvajalski korpus (12 vokalistov namesto 24), glede na sofinanciranje države in občin enostavno prezahteven.

V 2003 smo pričeli s projektom **Debut Junger Sänger** v koprodukciji z Univerzo za glasbo in uprizoritveno umetnost na Dunaju in ga izvajali v sodelovanju s profesorjema Güntherjem Theuringom in mag. Leopoldom Spitzerjem. Na podlagi avdicij, ki so bile na tej univerzi, smo izbrali najboljše pevske soliste iz razredov obeh profesorjev, originalen klavir (Bösendorfer, 1870) je za koncerte v Sloveniji posodil Boris Renner. Skupaj smo pripravili 3 koncerte, v 2003 smo v Brežicah izvedli Italienisches Liederbuch Huga Wolfa, v 2004 pa v Brežicah in Postojni dela Brahmsa in Schumanna.

Jeseni 2003 sva s Sašom Britvičem, ki je marca 2003 nastopil funkcijo direktorja KDZ, pričela dogovore glede sodelovanja pri oblikovanju novega festivala stare glasbe **ZABAF** (Zagrebački barokni festival). Septembra sva na sestanku v Zagrebu dogovorila poslovni pristop programske izmenjave in skupnih promocijskih akcij. Tako je v letih 2004-2006 skupen program v Zagrebu predstavljal tudi del našega festivala. Skupen program, ko so umetniki nastopili na obeh festivalih, je v **2004** predstavljal 5 ansamblov (Het Barokorkest van het Koninklijk Conservatorium Den Haag, Camerata Trajectina, Montis Regalis Giovani, Ensemble Séverin, Schola:Dufay, v **2005** 7 ansamblov (Ausonia, Dialogos, Helsinki Baroque Orchestra, Schola Machaut, Ensemble européen William Byrd, Le Poème Harmonique, Ensemble Villancico) in v **2006** 4 ansamble (Ensemble vocale Speculum musicae, Vadjon & Lönnerberg, AuserMusici, Cantus Modalis).

V 2004 smo prejeli **evropska sredstva** pri Evropski komisiji, GD za izobraževanje in kulturo. Naša partnerja sta bila Festival van Vlaanderen - Antwerpen (Belgija) in Musica Antiqua Bolzano (Italija). Odobreno je bilo 150.000 EUR, vendar smo zaradi prešibke domače podpore počrpali manj kot 129.000 EUR. Tudi pri tem razpisu se je pokazalo, da je težko točno načrtovati, če odločitve sofinancerjev prihajajo pozno.

V 2004 smo povezali nizozemski ansambel Camerata Trajectina in slovenskega lutnjista **Borisa Šinigoja**. S programom Pickelherring, glasba okrog Fransa Halsa iz Haarlema so nastopili v Kostanjevici na Krki, na Predjamskem gradu in na festivalu ZABAF v Zagrebu.

¹³ Evropska mreža za staro glasbo, ustanovljena 2000, <http://www.rema-eemn.net/>

¹⁴ European Festivals Association in Nordic Early Music Federation.

¹⁵ Belgije (11), Češke (2), Danske (3), Finske (3), Francije (25), Irske (2), Italije (20), Kanade (1), Latvije (3), Litve (1), Madžarske (1), Malte (1), Nemčije (7), Nizozemske (5), Norveške (1), Poljske (4), Portugalske (5), Romunije (2), Slovenije (1), Španije (7), Švedske (1), Švice (4) in Velike Britanije (7), osveženo s spletne strani REMA 3.1.2022.

V 2006 smo podobno kot z Zagrebom (koprodukcijsko podvajanje programa na dveh festivalih) pričeli sodelovanje s **Festival Toscano di Musica Antica**. S tem je nastala mreža, ki je še posebej podpirala mlade evropske umetnike. V okviru tega sodelovanja so na Festival Toscano di Musica Antica v **2006** nastopili 3 ansambli (Ensemble l'Alba, Hrvatski barokni ansambl, Auser Musici), v **2007** 3 ansambli (Pandora Duo, Auser Musici, Le Caprice Baroque) in v **2008** 2 ansambla (slovenski ansambel musica cubicularis z dvema koncertoma, pri čemer je bil en koncert otvoritveni koncert Festival Toscano di Musica Antica, Ensemble Villancico).

4.7.2006 smo kot poseben projekt dogodek povezali **Orchestra barocca di Bologna** in **MPZ Viva Brežice**, ki sta na koncertu v Brežicah pod vodstvom Paola Faldija izvedla Magnificat in Glorio Antonija Vivaldija.

V 2007 smo na **Festival Voci dal Ghetto** v Trstu posredovali španski Pandora Duo.

V 2007 Saša Britvić ni podaljšal mandata direktorja KDZ, zato je ZABAF prenehal in sva iskala druge poti oblikovanja festivala stare glasbe na Hrvaškem. Tako smo v 2008 v sodelovanju z Društvom sv. Juraj in Muzeji Hrvatskog Zagorja v Gornji Stubici postavili festival **SuBTilia**, ki se je s skupnim programom, podobno kot ZABAF, vključeval v naš festival in kamor smo posredovali 4 ansamble (L'Áttimo Fugguente, Komorni zbor RTV Slovenija, Basel Renaissance Winds in Quatuor Mauillon). Zaradi nemogočih pogojev v Zagrebu in Stubici je Saša Britvić prenesel festivalske aktivnosti na Korčulo, kjer je 2012 osnoval Korkyra Baroque Festival. 10. oktobra 2015 je maestro Britvić tragično preminil, vodenje festivala je prevzela direktorica Hrvatskog baroknog ansambla in orkestra Laura Vadjon.

V 2008 smo gostili **konferenco REMA**¹⁶. Osrednje konferenčno dogajanje smo postavili v Terme Čatež in ga povezali s tremi koncerti: Le Concert de L'Hostel Dieu (FR) 4.7.2008 v Brežicah, Soloists of Catherine the Great (RU) v Šentrupertu in Ensemble Villancico (SE) na Turjaku, 5.7.2008 pa v okviru ekskurzije po Sloveniji predstavili udeležencem Galerijo Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki, obnovljene orgle v Šentrupertu in Trubarjevo domačijo v Rašici, ter ob tem še cerkev v Škocjanu, kjer je bil Trubar krščen.

Ob **500-letnici rojstva Primoža Trubarja** smo pripravili poseben razpis, s katerim smo evropske umetnike povabili k pripravi koncertnega programa v povezavi z njegovo ustvarjalnostjo. Od prejetih prijav smo izbrali **Basel Renaissance Winds**, ki je s programom Primož Trubar in glasba njegovega časa v 2008 nastopil na Cerovem, v Velenju, na Zaplazu in v Gornji Stubici, nizozemski ansambel **Camerata Trajectina**, ki je s programom Souterliedekens v povezavi s 500 letnico rojstva Primoža Trubarja v 2008 nastopil v Trebnjem in v Škocjanu pri Turjaku in slovenski ansambel **musica cubicularis**, ki je z nemškim kornetistom Borkom-Frithjofom Smithom in programom Trubar, Gallus, Posch v 2009 nastopil v Škocjanu pri Turjaku in Šentrupertu.

V 2009 je REMA oblikovala nacionalne komiteje. Prvotno jih je bilo postavljenih sedem, zaradi gospodarske krize se je število komiteje kasneje skrčilo na pet. Zaradi specifične geokulturne situacije sem predlagal za Slovenijo svoj komite, kar je REMA sprejela kot komite za Slovenijo in Hrvaško. Kasneje ga je na moj predlog preimenovala v **Nacionalni komite za jugovzhodno Evropo**.

V marcu in septembru 2009 sem bil v **boter** trem festivalom, ki so predlagali svoje članstvo v REMA: Festival Radovljica, ZABAF Zagreb in avstrijski Festival Trigonale.

2009 je REMA pričela s projektom **REMA Showcase**. Vsak nacionalni komite je predlagal en ansambel za posamezno leto tega bienalnega projekta, program je potrdil Izvršni odbor. Tako je na moj predlog koordinatorja Nacionalnega komiteja za jugovzhodno Evropo na REMA Showcase 2009 v Valenciji nastopil slovenski ansambel **musica cubicularis** in na REMA Showcase 2011 v Portu hrvaški ansambel Symblema.

Na otvoritvenem koncertu 2010 v Brežicah smo izvedli **Misso Viennensis** slovenskega baročnega skladatelja Janeza Krstnika Dolarja s tremi izvajalskimi korpusi pod skupnim vodstvom Paola Faldija: italijanski Orchestra Barocca di Bologna, petčlanska avstrijska vokalna zasedba Grazer Choral Schola in slovenski **Chorus N'omen**, 16 slovenskih vokalnih solistov (za štiri 4-glasne zборе), ki jih je pripravil **Tomaž Faganel**: Ambrož

¹⁶ srečanje direktorjev evropskih festivalov stare glasbe, ki so člani REMA

Bajec Lapajne, Ariana Debeljak, Barbara Frjančič Fürst, Gregor Habjanič, Janez Klobčar, Miha Klobčar, Polona Kopač, Marta Močnik Pirc, Metod Palčič, Aleš Petaros, Nina Strgar, Francka Šenk, Barbara Tišler, Tanja Vogrin, Tomaž Zadnikar, Aleš Žepič, v izvajalski korpus bolonjskega orkestra pa je bil vključen tudi **Domen Marinčič**. Ta koncert je bil še posebej pomemben, ker je pokazal, da lahko s slovenskimi izvajalci delamo zahtevne produkcije.

V 2011 smo ponovno prejeli **evropska sredstva** v Programu kultura (Culture Programme 2007-2013, Support for European Cultural Festivals). Partnerji pri tej prijavi niso bili potrebni, zaprosili smo za 100.000 EUR in jih toliko tudi počrpali.

Od 2011-2014 smo bili kot partner vključeni v evropsko sofinanciranje pri projektu **Purpur**. To sta bili dve prijavi tega projekta: 2011-2012 in 2013-2014. Prijavitelj projekta Purpur je bil ad libitum Konzertwerkstatt gGmbH iz avstrijskega Beljaka, skupaj nas je bilo 5 partnerjev iz Avstrije, Francije, Hrvaške, Italije in Slovenije. Poudarek je bil na Haydnovih operah in je bil zasnovan tudi kot kadrovska inšpekcija za Dunajske in Berlinske filharmonike. V Sloveniji sta bili v Purpur vključeni dva mojstrska tečaja za baročno violino (Ryo Terakado 2011, Antoinette Lohmann 2012) in 4 koncerti Orchester Purpur (2012, 2013, 2014).

Leta 2012 me je Francoska republika odlikovala z nazivom **Vitez reda umetnosti in leposlovja**.

Leta 2013 sem bil povabljen v osemčlanski pripravljalni odbor za program stare glasbe pri pripravi **Evropske prestolnice kulture Maastricht**, ki ga je vodil Herman Baeten (Musica Impulscentrum voor Muziek, Neerpelt). Stara glasba je bila ena štirih pripravljalnih delavnic: I. kulturni portali in mreže, II. mladi, III. stara glasba in IV. jezik.

Oktobra 2013 smo program Seviqc Brežice v organizaciji evropske poslanke Zofije Mazej Kukovič **predstavili v Evropskem parlamentu**. Ob tem smo predstavili tudi slovenski ansambel **Ingenium**.

Od 2015 podeljuje **REMA Early Music Award**, nagrado za izjemne umetnike in projekte. Na povabilo REMA sem organiziral izdelavo kipcev za prvi nagradi (2015, 2016), ki jih je izdelal kipar **Mirsad Begić**.

Od 2014-2018 smo bili kot partner vključeni v evropsko sofinanciranje pri projektu **eeemerging**¹⁷. Projekt je prijavljala Centre culturel de rencontre d'Ambronay iz Francije kot projekt Ustvarjalne Evrope širokega obsega, skupaj nas je bilo 8 glavnih partnerjev iz Francije, Italije, Latvije, Nemčije, Romunije, Slovenije in Velike Britanije, ob tem pa še 37 drugih partnerjev vezanih na ta projekt. Namen projekta je bil izbrati najuspešnejše mlade umetnike (do 35 let), jih dodatno usposabljeti in jim pomagati pri njihovem pozicioniranju na evropski glasbeni trg. V izobraževanje smo z naše strani vključili voditeljici delavnic Tanjo Skok (historični ples) in Simono Zorc Ramovš (gledališka komunikacija po Stanislavskem) in s tem posredovali slovensko znanje v Evropo. eeemerging se je na evropski sceni uveljavil kot pomemben projekt, ki podpira mlade umetnike. Na avdicije projekta eeemerging se je prijavilo tudi več slovenskih umetnikov, v končni izbor se je uvrstila le **Tanja Vogrin**, sicer tudi solistka pri Missi Vienensis (2010), s svojim ansamblom Concerto di Margherita s sedežem v Baslu. Kot član komisije dobro poznam vse izvajalce slovenskih prijav in v njih zagotovo prepoznam tudi vpliv Seviqc Brežice. V okviru projekta eeemerging smo gostili 11 rezidenc, pripravili 27 koncertov, umetniki so bili vključeni v 18 predtakov in so pripravili 2 odprti vaji, posneta sta bila dva videa (The Curious Bards, Continuum).

Kot **evropski delegat** sem bil oktobra 2016 povabljen na I. konferenco GEMA v španski Murcia in oktobra 2017 na French Early Music Focus, ki ga je organiziral Institut français v Parizu, in kjer so se oblikovale nove produkcijske mreže z namenom povezovanja in razvoja evropske produkcije na področju stare glasbe.

V 2016 smo ponovno gostili **konferenco REMA**¹⁸. Osrednje konferenčno dogajanje smo postavili v Pokrajinski muzej Celje. V konferenco smo vključili dva koncerta, kjer smo direktorjem evropskih festivalov predstavili francoski ansambel The Curious Bards (projekt eeemerging) in slovenskega umetnika lutnjista **Bora Zuljana**

¹⁷ <http://eeemerging.eu/>

¹⁸ srečanje direktorjev evropskih festivalov stare glasbe, ki so člani REMA

(slovensko italijanski duo La Lyra). Udeležencem konference smo kot slovensko kulturno dediščino predstavili Knežji dvor, Staro grofijo in Narodni dom. Video ansambla The Curious Bards¹⁹ je bil posnet na celjskem gradu in je mednarodno promoviral Celje. Video konference je posnela tudi REMA²⁰.

V okviru mednarodnega programa usposabljanja **Erasmus+** smo v poletju 2018 v sodelovanju z Univerzo v Varšavi gostili poljskega študenta Paweła Tempczyka (ekonomist in študent prava), ki je pripravil ekonomsko poročilo, kako je kriza vplivala na slovenske občine pri sofinanciranju kulture (pod mentorstvom dr. Andreja Srakarja, Ekonomska fakulteta v Ljubljani), se posvetil študiju slovenskih NVO in operativno sodeloval pri izvedbi Seviqc Brežice 2018.

---

¹⁹ <http://eeemerging.eu/video/residency-the-curious-bard/>

²⁰ <https://www.seviqc-brežice.si/video/konferenca-rema.html> (www.seviqc-brežice.si / MULTIMEDIJA / VIDEO / 2016)

MLADI

V prvih letih smo ob vsakem koncertu v gradu Brežice pripravili **glasbeni aperitiv** v sodelovanju z Glasbeno šolo Brežice, ko so najboljši učenci nastopili s kratkim nastopom med vstopanjem publike v dvorano.

Leta 1998 smo pričeli s projektom **Študentski festival**. To je bila izmenjava študentov glasbe, ko smo mi posredovali slovenske študente, tako tiste, ki so študirali v Sloveniji kot tiste, ki so študirali tujih akademijah, glasbene akademije in drugi izobraževalni centri pa so nam posredovali svoje. Težava je bila v toliko, da smo za naše programske potrebe sodelovali s tistimi, ki so bile vsaj s svojimi oddelki specializirane za staro glasbo in so kot take težko gostile naše študente, ki so bili s staro glasbo manj povezani. Vendar smo to uspeli nekako premoščati. Ker ime Študentski festival ni delovalo najbolje, smo ta sklop v 2003 preimenovali v **Evromrežo**. Hkrati so izmenjavo vedno bolj zamenjevali z neko splošno podporo mladim talentom. V 2005 Evromreže nismo več organizirali, ker se je organizacijsko stopila z osrednjim festivalskim programom. Hkrati se je pokazalo, da lahko mladi že kmalu po diplomah, še sploh če so se udeležili dodatnih izobraževanj (npr. **eeemerging**), ponudijo dovolj kvalitetno produkcijo, da jih lahko razumemo kot za festival primerne umetnike.

Partnerske organizacije pri tem projektu so bile Accademia di Musica Antica Bolzano (IT), Akademia Muzyczna w Krakowie (PL), Universität für Musik und darstellende Kunst in Wien (AT), Masarykova univerzita v Brně, Filosofická fakulta, Akademie staré hudby (CZ), The Hadassa - Wizo Neri Bloomfield College of Design Haifa (IL) in The Jerusalem Rubin Academy of Music (IL), v izmenjavo pa so bili vključeni Betka Kotnik (saksofon), Trio Mefisto: Gregor Kovačič (klarinet), Mojca Menoni (violina), Ilonka Kovačič (klavir), Pihalni kvintet Korfej: Tjaša Kuštrin (flavta), Špela Knoll (oboa), Gregor Kovačič (klarinet), Neža Gruden (rog), Katarina Gale (fagot), Maja Osojnik (kljunasta flavta) kot vodja tria Mikado in kvarteta z istim imenom ter kot članica Ansambla Corydon in Nina Kompare (sopran) kot članica Ansambla Corydon.

Mlade umetnike smo močno podprli tudi s projekti **Projekt Gallus** (2003) in **Debut Junger Sänger** (2003, 2004), **PurPur** (2011-2014) in **eeemerging** (2014-2018), opisanimi v poglavju Mednarodno sodelovanje in vpliv. Slovenski mladi umetniki so bili vključeni v projektih Gallus in **eeemerging**.

Izobraževalne aktivnosti smo pripravili za različne zahtevnostne stopnje:

- **Mojstrske tečaje** smo pripravljali od 2000 do 2003 v Brežicah, 2011 in 2013 pa v Škofji Loki v okviru Musica Locopolitana, oboje z vrhunskimi mednarodno priznanimi pedagogi,
- **glasbene delavnice** v okviru Musica Locopolitana 2011 in 2012 v Škofji Loki,
- **Glasbene počitnice**, delavnice stare glasbe za osnovnošolsko stopnjo v 2002 in 2003 v Brežicah,
- **Glasba na terenu**, strokovno terensko-raziskovalno delo ob koncertih festivala za predhodno izbrane slovenske in hrvaške študente pa 2003 in 2004 v Termah Čatež.

V sodelovanju z mednarodnim tekmovanjem **Chopinov zlati prstan** (Radovljica) smo 2012 na Ptuj pripravi tretjo kategorijo tekmovanja na historičnem klavirju z originalnim klavirjem iz muzejske zbirke.

Pri prodaji vstopnic so **družinski paketi** oblika, s katero izrazito spodbujamo obisk mladih. Če starša pripeljeta na koncert svoje otroke, plačajo vsi skupaj le eno vstopnico, ostale pa so brezplačne.

Projekt **asistenčne delavnice** je že ob osnovnih konturah pripeljal na koncert učence Osnovne šole Brežice in Gimnazije Brežice, ki sicer verjetno ne bi prišli, nekateri učitelji drugih šol so pripeljali na festival tudi skupine svojih učencev.

Z uporabo **družbenih omrežij** želimo mladim približati staro glasbo kot nekaj, kar jih lahko zanima. Zanimanje povečujemo tudi z nagradnimi igrami na Facebooku.

FINANCIRANJE IN KULTURNA POLITIKA

Umetnost ni ljudska, umetnost je univerzalna. In umetnost je razvojna, ko spodbuja k drugačnemu razmišljanju, k iskanju nove perspektive razvoja sveta. Ljudskost pa ima zgolj en namen – zabavati.²¹

Sezona 2021 je bila 40. leto delovanja programa Seviqč Brežice. Kaj smo v tem času napravili, je razvidno iz tega poročila. Odnos uradnikov na Ministrstvu za kulturo deluje groteskno in kaže namensko izkrivljeno sofinanciranje. Dobro uradništvo potrebujemo, da podpira razvoj in dosežke. Vse ostalo je nenamenska poraba javnih sredstev. Že dolgo je v veljavi trend, kako vrhunske dosežke sofinancirati čim manj, iskanje možnosti, kako še manj vlagati in spodbujati, zraven pa pričakovati prodorne rezultate. Brezsramnost takega odnosa še najboljše ilustrira mnenje uradnika v nekem osebnem pogovoru glede Karmine Šilec: hotela je 300.000, dali smo ji 100.000 in napravila je isto. Tako uradništvo pač ne razume, da se lahko producent pretegne do konca, da sledi svojim ciljem in poslanstvu. Dobro uradništvo potrebujemo, da podpira kreativnost. Žal v 40 letih niti enkrat nisem zasledil vprašanja, kaj lahko napravim več, če bi bilo sofinanciranje ustrežnejše. Pač, za kulturo je treba pokuriti čim manj.

Za ovrednotenje doseženega sem v tem poglavju želel prikazati pogoje našega delovanja, pri čemer pa se nekako nisem mogel izogniti opisu, pogledu in pripombam na zatečeno stanje kulturne politike. Vendar namen tega zapisa ni kritika, ampak prikaz razmer. Programa Seviqč Brežice nisem pričel, da bi se boril s kulturno politiko, ampak da v Sloveniji razvijemo staro glasbo in državo tudi tu postavimo na mednarodni zemljevid, kar nam je v dobršni meri tudi uspelo. Pogoji delovanja pa seveda tesno pogojujejo možnosti izvedbe zastavljenih programskih vsebin. Zapis težav pri izvedbi Seviqč Brežice je končno tudi referenca, kaj vse nam je kljub temu uspelo. So seveda moj osebni pogled na stvari, so pa tudi programske točke, kaj bi bilo na našem sektorju potrebno spremeniti. Seviqč Brežice tudi ni tako edinstven, da podobnih težav ne bi zaznavali tudi drugi.

Število dogodkov smo morali v zadnjih letih skrčiti. Upad sofinanciranja Ministrstva za kulturo je tudi otežil postavljanje dogodkov v okolja, kjer je bilo manj podpore lokalnega sofinanciranja. Ministrstva za kulturo ali ni znalo ali ni hotelo ovrednotiti pomena tega programa za slovensko kulturo. Vsekakor zagovarjam stališče, da je ustanovni namen ministrstva med drugim tudi podpora in spodbuda kulturnim programom, ne pa njihova destrukcija.

Ministrstvo za kulturo se pri sofinanciranju sicer naslanja na mnenje strokovne komisije. Na strani <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/strokovne-komisije-ministrstva-za-kulturo/> so člani strokovnih komisij navedeni, na prvi pogled se zdi, da gre za odlično komisijo par excellence, zato čudi, da mnenje komisije pogosto ni strokovno, ampak povsem zgrešeno glede zelo enostavnih in statistično preverljivih dejstev. To pomeni nižje število točk in izpad iz sofinanciranja. Odločba je prva informacija o prejeti oceni, pritožba pa ni možna, čeprav je to neskladje z Ustavo že 2017 opazilo tudi Upravno sodišče.

Trenutno imamo na Upravnem sodišču RS tri primere, najstarejši se vleče še iz 2018. V vseh treh je mnenje komisije strokovno močno sporno. Sodišče opozarja, da mora Ministrstvo za kulturo prijavo projekta oceniti v skladu s kriteriji, določenimi v javnem razpisu, svojo odločitev pa obrazložiti v skladu z zakonom. Očitno smo res trn v peti.

Me je pa prijetno presenetila debata v Državnem zboru ob interpelaciji ministra za kulturo marca 2021, da so poslanci zelo različnih političnih strank načelno naklonjeni kulturi. To je dobro. Kar pa je pri tem slabo, je, da poslanci večinoma kulturno dogajanje opredeljujejo le kot delovanje javnih zavodov in samozaposlenih, nevladni organizacij na področju kulture pa skoraj kot da jih ni.

Vesel sem, da je Ministrstvo za kulturo pri pripravi Resolucije o Nacionalnem programu za kulturo 2022–2029, pri navedbi tradicionalnih glasbenih zvrsti upoštevalo mojo pripombo in omenilo tudi jazz in staro glasbo. Manj sem vesel, da je v poglavju decentralizacije, kjer je bil kot edini dejavnik večje dostopnosti, pestrosti in kakovosti kulture na celotnem območju države omenjen le Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike

²¹ Špela Kožar, 11.2.2019, <https://www.rtvsllo.si/kolumne/spela-kozar/gre-za-stanje-duha/479807>

Slovenije, upoštevalo mojo pripombo in omenilo še dejavnosti državnih in lokalnih javnih zavodov ter knjižnic, ki izvajajo svojo dejavnost zunaj večjih naselij, vendar ne v celoti. Nevladne organizacije, ki opravijo enormno delo in ki sem jih ob javnih zavodih in knjižnicah tudi predlagal v omembo, pa žal niso upoštevane.

*****

Seviq Brežice je nekomercialen program, ki brez sofinanciranja javnih sredstev ne more delovati. Učinki produkta so globalni in dolgoročni, neposredna prodaja (vstopnice, sponzorstva) pa zaradi značilnosti trga ne zadošča za njegov obstoj in uspešen razvoj. Podobno kot v šolstvu, zdravstvu in znanosti, kjer je neposredna prodaja dobrodošlo dopolnilo, ne more pa nadomestiti javnih sredstev. Ob tem sofinanciranje tega programa ni le omogočanje kulturnih dogodkov, ampak je tudi investicija v promocijo kulturne dediščine, razvoj evropsko prepoznavne in suverene kulturne scene ter razvoj kulturnega turizma.

Po študiji Music Festivals a Changing World, An International Comparison²² (november 2013, seznam festivalov je straneh 321-330) je pri festivalih klasične glasbe povprečno sofinanciranje iz javnih sredstev na lokalnem nivoju 23 %, na regionalnem 21 % in na nacionalnem 10 % (stran 66). Državno sofinanciranje je bilo sicer vse do 2019 višje od evropskega povprečja, vendar to ne nadomesti nižjega lokalnega in neobstoja regionalnega sofinanciranja, prav tako je kulturniški trg v našem primeru precej specifičen in težko primerljiv. Sponzorstva in donacije predstavljajo pri evropskih festivalih klasične glasbe 12 % prihodkov, vstopnice pa 22 % (stran 62). V našem primeru predstavljajo sponzorstva in donacije bistveno več, vstopnice pa bistveno manj, oboje skupaj pa je v našem primeru več, kot je evropsko povprečje.

Povprečno velik proračun festivalov, zajetih v to študijo, znaša 860.000 EUR, proračun srednje velikega festivala (pri razvrstitvi po velikosti proračuna) pa 273.000 EUR (strani 44, 45). Sredinsko vrednost smo z našo vrednostjo presegali vse do leta 2015, potem pa smo morali zaradi upadanja javnih sredstev obseg močno skržiti.

V to študijo zajeti festivali imajo različno velike proračune:

- 20 %: manjši od 80.000 EUR,
- 21 %: med 80.000 in 200.000 EUR,
- 20 %: med 200.000 in 400.000 EUR,
- 18 %: med 400.000 in 900.000 EUR in
- 21 %: večji od 900.000 EUR.

Če izvzamemo največje festivale (Salzburg, Verona ipd.) z večmilijonskimi proračuni je enoletna produkcija festivala torej podoben strošek kot nakup stanovanja, festivali pa so pomemben gradnik in spodbujevalec nacionalne kulture, kot v poglavju Generator regije navajam misel evropskega komisarja za kulturo Tiborja Navracsicsa.

V našem primeru opažamo nizko potrebo po dobrih programih tako pri lokalnih skupnostih kot Ministrstvu za kulturo. Kulturna politika bi morala biti bistveno bolj samozavestna in ambiciozna. Še najbolj uspevajo festivali, ki generirajo masovno publiko oziroma imajo program zabavnega značaja, resni in mednarodno pomembni festivali pa so žal na repu interesa. Zato sem tudi pod naslov tega poglavja uvrstil misel Špele Kožar. Proračun višji od 900.000 EUR ima v Sloveniji zelo malo takih festivalov in verjetno jih je malo s proračunom višjim od 200.000 EUR, z nižjim od 80.000 EUR pa verjetno mnogo več. Tudi to kaže na odnos te države do kulture.

²² Študija je pregledala 390 festivalov s Finske (20), Flamske (18), Francije (92), Irske (21), Norveške (10), Quebeca (43), Španije (97), Švice (7), Švedske (23) in Valonije Bruseljske federacije (52) ter po 1 festival iz Bolgarije, Danske, Islanda, Litve, Luxembourgga, Poljske in Portugalske, izdala Éditions Michel de Masule, november 2013, avtorji Emmanuel Négrier (senior research fellow at CNRS Centre d'Études Politiques de l'Europe Latine, Montpellier, France), Lluís Bonet (professor of economics at the University of Barcelona, Spain), Michel Guérin (director of the Cultural Policies Observatory of Ministry of Wallonia, Brussels Federation, Belgium) in je dosegljiva na spletni povezavi <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01439617/document>

Povprečna vrednost posameznega dogodka Seviq Brežice znotraj Slovenije je bila med leti 1997 in 2020 14.008,63 EUR, povprečno sofinanciranje Ministrstva za kulturo po dogodku 2.868,77 EUR (20,48 %), povprečno sofinanciranje lokalne skupnosti pa po dogodku 1.913,30 (13,66 %), oziroma je bilo sofinanciranje iz obeh virov po dogodku 4.782,08 EUR (34,14 %), kar je bistveno manj, kot v javnem sektorju.

Financiranje Seviq Brežice iz javnih sredstev je bilo ves čas prešibko. To je bil tudi razlog, da smo odšli iz Radovljice, kjer smo velik del programa zgradili gratis, pionirsko, tako s prostovoljnim lastnim delom kot vložki umetnikov z brezplačnimi ali močno znižanimi honorarji. V bistvu smo odšli, ker niso uspela pogajanja, da bi sredstva dvignili. Ker je šlo pri občinskem svetu vse po starem naprej, bi nadaljevanje v Radovljici pomenilo, da se s tem strinjamo. Smo pa s tem odhodom nehote dosegli, da je morala Občina Radovljica redefinirati odnos do svojega festivala in je novo ekipo podprla bistveno bolje kot nas.

Trend kulturne politike zadnjih let žal ne poteka v smeri spodbujanja, ampak bolj kot prizadevanje, kako za že tako podhranjene programe zagotoviti še manj sredstev. Pozitivni učinki programa Seviq Brežice, razvidni iz tega poročila, te politike niti ne zanimajo. Zadnje sistematično opredeljene predloge h kulturni politiki sem objavil v odprtem pismu predsedniku Vlade septembra 2017²³.

Pismo sem sprva nameraval nasloviti na ministra Antona Peršaka, ko pa je na predstavitvi novega NPK 13.9.2017 na okrogli mizi v Mestnem muzeju postalo jasno, da je ta dokument povsem zgrešen in je minister izgubil tudi najmanjše zaupanje strokovne javnosti, sem ga naslovil na predsednika Vlade z osmimi zahtevami:

1. ustrezno spoštovanje vrhunskih kulturnih programov slovenskega nevladnega sektorja ter primerljivo sistemsko vrednotenje programov in projektov, tako institucionalnega kot nevladnega sektorja, glede na njihov dejanski pomen, ne pa glede na organizacijski oziroma pravni status,
2. ustrezno sofinanciranje na nacionalnem nivoju oziroma dodelitev svežih sredstev, ki bodo omogočala preboj iz zatečenega zamrznjenega stanja v kulturi,
3. podporo sofinanciranju na lokalnem nivoju, saj tako majhen kulturni prostor zahteva aktivno nacionalno kulturno politiko tudi pri spodbujanju lokalne zavesti o pomenu umetnosti in kulture za lokalno skupnost,
4. enakopravnost institucionalne in nevladne produkcije, kar pomeni primerljivost ob upoštevanju vseh specifik in ne enakost,
5. oblikovanje pravne, davčne in informacijske točke za podporo nevladnim organizacijam in samozaposlenim v kulturi,
6. podporo programom v prostorih kulturne dediščine,
7. spremembe pri razpisih in nadomestitev navidezno nevtralnega točkovanja s sistemom odločanja, ki temelji na recenzijah, torej ocenah izbranega programa oziroma projekta kot celote.
8. Ker novela ZUJIK sedaj predvideva delitev na NPK kot splošnejši dokument in na Akcijski načrt kot temeljni izvedbeni dokument Vlade, moramo vztrajati na tem, da minister za kulturo ob predstavitvi NPK 2018-2025 predstavi tudi svoj Akcijski načrt, da bodo jasne njegove prioritete oziroma prioritete te Vlade.

Dokument je bil skrbno pripravljen s skupino treh ekspertov različnih profilov (zakonodajca, državna uprava, praktikum) in je tudi v javnosti dobil dobro podporo (pismo smo objavili kot peticijo), spremenilo pa se ni nič. Razen to, da je bila zavrnjena naša prijava na štiriletni razpis 2018-2021, jaz pa sem protestno odstopil iz Delovne skupine Ministrstva za kulturo za trajni dialog z nevladnimi organizacijami v kulturi.

Gornje točke bi bilo glede na zadnje izkušnje potrebno dopolniti še z naslednjim:

- v proračunu Ministrstva za kulturo zagotoviti kvote za nevladni sektor,
- stroški izvedbe kulturnega projekta morajo vključevati tudi financiranje pogonskih stroškov,
- pregledati, kako je z opredeljevanjem stroškov dela in njihovo realno sistematizacijo po določilih ZUJIK, kar bi omogočilo boljše primerjavo med producenti.

²³ https://www.seviq-brezice.si/media/uploads/files/Odprto_pismo_slo.pdf (www.seviq-brezice.si / POSLOVNO / Za enakopravnost v kulturi / 23.9.2017 - Odprto pismo predsedniku Vlade Republike Slovenije z razlago in pojasnili)

Večletno sofinanciranje najpomembnejših NVO je leta 2004 vpeljala ministrica dr. Andreja Rihter. V praksi se je pokazalo, da tak pristop izrazito prispeva k zagotavljanju stabilnosti poslovanja, čeprav sam po sebi ne rešuje prenizkega sofinanciranja. Prvi obdobji sta bili triletni, potem je to Ministrstvo za kulturo spremenilo na štiri leta. V okviru tega mehanizma smo bili sofinancirani vse od njegove vpeljave.

V januarju 2018 je Ministrstvo za kulturo našo prijavo na novi razpis 2018-2021 zavrnilo z oceno strokovne komisije, ki je naši prijavi prisodila prenizko število točk. Pri tej prijavi nismo izpadli le mi, ampak tudi nekaj drugih uglednih producentov, kot sta npr. Carmina Slovenica ali Slowind. Ocena strokovne komisije mi je bila sicer nelogična, to sem povedal tudi na Odboru za kulturo Državnega zbora v februarju 2018, kjer je minister seveda zagovarjal strokovnost komisije, kdo vse da jo sestavlja. Sem pa kasneje izvedel, da je bilo vse odločeno že prej, da se je še pred objavo razpisa po hodnikih ministrstva točno vedelo, kdo vse bo izpadel iz tega razpisa. Ta zloraba instituta razpisov le še potrjuje 7. zahtevo zgoraj omenjenega odprtega pisma predsedniku Vlade.

14.1.2018 sem zaradi tega ministru podal odstop kot član Delovne skupine Ministrstva za kulturo za trajni dialog z nevladnimi organizacijami v kulturi. Ob zavrnitvi štiriletnega sofinanciranja sem v odstopni izjavi še navedel, da odstopam, ker v dobrih treh letih Ministrstvo za kulturo ni kaj dosti upoštevalo mnenja te skupine pri razvoju kulturne politike, čeprav je ta le posvetovalno telo, smo pa delali v prazno, ter da se je državni proračun za kulturo v 2017 povišal za 10 mio EUR, da pa je šlo vse (po ministrovih besedah) v plače javnih zavodov, nevladnemu sektorju pa se sredstva zmanjšujejo. Verjetno se bo podobno dogajalo z novimi dvigi kulturnega proračuna, minister, ki je močno zavozil slovensko kulturno politiko pa je 26.10.2020 postal predsednik Slovenskega centra PEN. Pač kratek spomin.

Pogrom, ki ga nad našim programom izvaja del uradništva na Ministrstvu za kulturo, ima morda vzrok v korupcijskih navezah pri EPK Maribor 2012 v letu 2010 in prenosu vpliva na MOL. Nelagodje ministra Peršaka sem zaznal že na sestanku 18.10.2016, si ga pa danes tolmačim drugače in ne izključujem vpliva MOL, kjer smo vložili tožbo na Upravno sodišče 6.5.2016. Vzrok je morda tudi starejši. Ves čas sem si prizadeval, da zvišamo sofinanciranje Ministrstva za kulturo, ki že ves čas izkazuje prioriteto predvsem javnim zavodom, kar ni povsem v skladu z zakonom (ZUJIK). S takim načinom Ministrstvo za kulturo preferira državno kulturo pred javno kulturo. Ker smo očitno postajali za kulturno politiko vedno bolj moteč element in ker Ministrstvo za kulturo nima možnosti kadrovskih posegov v nevladno organizacijo, nas je pač pričelo privijati pri sofinanciranju. Sicer vidim razloge, da je Ministrstvo za kulturo zavrnilo naše sofinanciranje na štiriletnem razpisu 2018-2021,

- da je nekoga preveč zmotilo moje odprto pismo predsedniku Vlade septembra 2017 o tistih problemih kulturne politike, ki močno zadevajo Seviqc Brežice, in ki smo ga objavili kot peticijo ter zbrali nekaj manj kot 600 podpisov domače in mednarodne javnosti;
- da je nekoga zmotilo, da sem v prijavi dokumentaciji za štiriletni programski razpis v obrazcu št. 7 v zahtevani SWOT analizi odkrito zapisal, kaj v kulturni politiki vidim kot slabo, med drugim tudi, da je Ministrstvo za kulturo odločeno, da se z novim NPK ne bo prav nič spremenilo za najuspešnejše programe NVO, sicer ne bi sklepalo 4 letnih pogodb, ampak bi ali podaljšalo 4-letno pogodbo za eno leto, dokler se ne vidi, kaj bosta prinesla NPK in ZUJIK ali pa bi razpis oblikovalo samo za eno leto in šele potem pripravilo večletnega;
- močan padec razpoložljivih sredstev pri štiriletnih razpisih za nevladni sektor, za glasbene programe za obdobje 2007-2009 1.043,232 EUR, za 2010-2013 in 2014-2017 1.000.000 EUR, za obdobje 2018-2021 pa le 700.000 EUR;
- nadaljnja utesnitev delovanja najbolj prodornih in mednarodno uveljavljenih producentov NVO: Ministrstvo za kulturo v odgovoru Upravnemu sodišču, kjer smo sprožili upravni spor glede zavržbe projektnega razpisa, navaja, da »morajo prijavitelji dejavnosti izvajati skladno z realnimi finančnimi in organizacijskimi zmožnostmi«, kar glede na razpisne zneske in njihovo zmanjševanje potrjuje, da z zmanjševanjem razpisnih sredstev Ministrstvo za kulturo načrtno vodi politiko izključevanja;
- zgrešena poslovna vizija kulturnega ministra Antona Peršaka, ki je eskalirala z zavrnitvijo NPK in novelo zakona s strani zainteresirane strokovne javnosti v februarju 2018;

- izmikanje ministra odgovornosti, ko si je opral roke in odgovornost odločanja o sofinanciranju prestavil na delegirane člane strokovnih komisij, ki v celoti in brez možnosti ugovora prijaviteljev odločajo o njihovi eksistenci in nadaljnjem razvoju večletnega dela;
- da so del administracije zmotile naše finančne težave, še posebej tiste, ki so nastale kot posledica poloma pri razpisu MOL in deloma tudi zaradi krčenja sredstev MK;
- da sem na vprašanje uslužbenca Ministrstva za kulturo slabo ocenil nekatere aktivnosti pomembnega javnega zavoda v zvezi z izvajanjem baročne glasbe.

Ko sem 6.2.2018 dobil priložnost, da na seji Odbora za kulturo predstavim problematiko in sem od prisotnega ministra za kulturo zahteval, da se za Seviqc Brežice zagotovijo nujna sredstva ter nekako v afektu zaključil, da če se nič ne zgodi, grem lahko tudi v gladovno stavko, so mediji takoj razbobnali, kaj da sem napovedal. V dejansko problematiko, kjer mrgoli nepravilnosti, pa se razen redkih izjem ni spuščal nihče.

Res je, da je program Seviqc Brežice zrasel neodvisno, na mojo osebno pobudo in ga ni nihče naročil, pa tudi javni zavod nismo, ko bi pri ministrstvu ali občinah obstajale ustanoviteljske obveznosti. Smo pa s svojimi aktivnostmi občutno prispevali v slovenski prostor tako na državnem kot lokalnem nivoju in svojo dejavnost verificirali na mednarodnem področju. Zato upravičeno pričakujem neko odgovornost do doseženih rezultatov tudi pri sofinanciranju iz javnih sredstev. Nujno potreben dialog pa žal že vsa leta nadomešča stihijski odnos: saj je bilo, bo že kako tudi naprej. In tudi pomanjkanje želje po močni in uspešni kulturni sceni, na katero bomo ponosni.

*****

Po analizi, ki sem jo opravil v 2009²⁴ so bili v 2008 državni javni zavodi sofinancirani iz javnih sredstev 89,51 % (večinoma država), lokalni javni zavodi 82,80 % (od tega 57,23 % s strani države, ki nima ustanoviteljskih obveznosti), Seviqc Brežice pa, ne glede na dosežene rezultate, bistveno manj (glej Tabela VIII). Pri odhodkih so javni zavodi namenili za stroške dela 67,19 %, lokalni javni zavodi pa 54,15 % svojega proračuna. Ars Ramovš je za stroške dela v 2008 namenil 21,28 % svojega proračuna, če pod stroške dela beležimo vse stroške dela po kadrovskem načrtu²⁵, če samo redne zaposlitve, pa 5,08 %.

Razpisno politiko je treba prevetrili tudi zato, da osebno mnenje članov strokovne komisije ne bo nad določili razpisa. Ne more vendar strokovna komisija kot nesprejemljivo ocenjevati, kar razpis omogoča in po taki pavšalni in subjektivni oceni nižati število točk tudi tam, kjer je prijava povsem v skladu z razpisnimi pogoji. Pri dveh razpisih (JPR-UM-2018, JPR-GUM-2020) smo izpadli tudi zaradi mnenja strokovne komisije, da je naše delo predrago, čeprav v razpisu nikjer ni bilo opredeljeno, koliko lahko predstavljajo stroški dela, niti tega ne določajo drugi akti, vrednost našega dela pa smo ocenili pod slovenskim povprečjem.

Zato sem v septembru 2020 po podatkih, objavljenih na AJPES, napravil raziskavo naši dejavnosti podobnih javnih zavodov (državnih in lokalnih), kakšen delež predstavlja v razrezu odhodkov strošek dela²⁶. V 2019 so državni javni zavodi pri izvajanju javne službe za stroške dela namenili v povprečju 69,70 % svojega proračuna, lokalni javni zavodi pa 40,17 %. Organizacije z SKD 90.030 (Umetniško ustvarjanje), kamor se uvršča Ars Ramovš, so v 2019 za stroške dela namenile v povprečju 67,20 % svojega proračuna. Vendar je ta odstotek treba vzeti z neko rezervo, ker nekatere organizacije, ki izvajajo svoj program s svojimi zaposlenimi, beležijo te programske stroške kot stroške dela, o čemer govorim tudi v raziskavi. Ars Ramovš je za stroške dela v 2019, zadnjem letu, ko smo še zaposlovali, namenil 38,66 % svojega proračuna, če pod stroške dela beležimo vse stroške dela po kadrovskem načrtu, če beležimo samo redno zaposlene, pa 11,89 %.

²⁴ objavljeno na <https://www.seviqc-brezice.si/kulturna-politika.html> (www.seviqc-brezice.si/ / POSLOVNO / Kulturna politika): Finančni profil in sofinanciranje organizacij v kulturi, Analiza 2006 - 2008 (Ars Ramovš, 2009)

²⁵ Ob rednih zaposlitvah so vključene tudi podjemne pogodbe, avtorske pogodbe in študentski servis, vendar samo za tisto, kar je v okviru kadrovskega načrta.

²⁶ Ars Ramovš v analizo ni vključen, ker sem podatke zbiral za primerjavo z nami. Raziskava je objavljena na <https://www.seviqc-brezice.si/kulturna-politika.html> (www.seviqc-brezice.si/ / POSLOVNO / Kulturna politika): Raziskava stroškov dela pri javnih zavodih v kulturi (Ars Ramovš, 2020)

Primerjalno naj bi lokalni javni zavodi med 2008 in 2019 povečali svojo produkcijo (povprečje deleža dela je padlo s 54,15 % na 40,17 %), vendar ni nujno, da ta primerjava pije vodo, ker smo pri obdelavi podatkov za leto 2008 beležili le tiste lokalne javne zavode s področja kulture, ki so se odzvali našemu vabilu k anketiranju, v 2019 pa vse s podobno dejavnostjo (brez arhivov, muzejev, galerij ipd., ki imajo drugačno naravo odhodkov) po letnih poročilih objavljenih na AJPES. Pri Ars Ramovš je delež stroškov dela v letih 2018 in 2019 v primerjavi z 2008 višji predvsem zaradi upadanja obsega programa kot posledice nižanja javnih prihodkov, pogon pa je potrebno še vedno vzdrževati ne glede na število dogodkov. Pogonski stroški se glede na število dogodkov spreminjajo minimalno.

V 2018 je bila povprečna vrednost ure našega dela 12,79 EUR bruto-bruto, v 2019 12,67 EUR bruto-bruto, v 2020 12,09 EUR bruto-bruto in v 2021 12,67 EUR bruto-bruto. To je verjetno nižje od slovenskega povprečja, odstotkovno pa je strošek našega dela nekje na sredini v primerjavi z javnimi zavodi (zgoraj omenjena raziskava stroškov dela pri javnih zavodih v kulturi, september 2020).

Zato je povsem nesprejemljivo mnenje Ministrstva za kulturo, ko strošek našega dela ocenjuje kot »nerazumno« visok, pri čemer pa ni v razpisni dokumentaciji nikjer opredeljeno, kakšen delež odhodkov lahko predstavljajo stroški dela. Zaradi takega mnenja sta bili zavrženi prijavi JPR-UM-2018 (ki jo je Ministrstvo za kulturo po neupravičeni zavržbi moralo obravnavati po odredbi sodišča) in JPR-GUM-2020, kjer smo skupaj zaprosili za 38.000 EUR. Ne gre prezreti, da smo pri prijavi na JCP-MED-UM-2019 izpadli izključno zaradi nepravilnosti Ministrstva za kulturo pri prijavi JPR-UM-2018, smo pa izgubili 25.000 EUR. Ves ta izpad prihodkov predstavlja našo plačilno obveznost, ki jo moramo zagotavljati iz že tako omejenih nevladnih sredstev, lastnega žepa in odlaganjem na kasnejše plačilo.

Zanimivo je, da je strokovna komisija že pri naši prijavi na štiriletni program 2014-2017 menila, da so »predvsem visoki stroški dela zaposlenih«²⁷, čeprav sta imela zaposlena plačo eden 1.200,00 EUR neto in drugi 1.000,00 EUR neto. V obvestilu o oceni programa 2010-2013²⁸ tovrstne pripombe še ne zasledimo, ocena strokovne komisije pa že tukaj dopušča dvom o njeni strokovnosti (prejeli smo 86/100 točk), če pregledamo oceno po razpisnih kriterijih in pripombe, ki jih ministrstvo ni upoštevalo.

Čeprav že konec 2013 zasledimo pripombo strokovne komisije, da je naše delo predrago, pa se v obliki, ko zmanjšuje število točk in izloča, prične pojavljati v 2018. Vsekakor to ni le gonja proti našemu programu, ampak odraža neko splošno miselnost, da mora nevladni sektor delati brezplačno ali vsaj podcenjeno.

Glede kvalitete izvajalcev in vključevanja mladih so ocene Ministrstva za kulturo pri razpisih 2010-2013 in 2014-2017 dobre, se pa z letom 2018 prične pojavljati stigma, da za slovenske umetnike napravimo premalo. Morda je prikaz vključenosti slovenskih izvajalcev, kot zabeleženo v tabelah VII (Število izvajalcev) in VIII (Izvajalci po letih), le nekoliko prepričal, zato nisem presenečen, da strokovna komisija to trditev dogradi z »Pričakovali bi tudi vključitev večjega deleža slovenskih poustvarjalcev mlajše generacije, saj bi le to pozitivno vplivalo na razvoj področja«²⁹. Če se komisiji, kjer imajo trije od petih članov doktorsko titulo, zapiše, da le večji delež slovenskih poustvarjalcev mlajše generacije pozitivno vpliva na razvoj področja, je dokaj jasno, kako malo ta komisija razume razvoj. Odloča pa o financiranju mednarodno uglednega programa.

Ker podatki v tabelah VII in VIII očitno niso zadovoljivo prepričali, sem napravil še bolj podroben pregled v tabeli IX (Seznam izvajalcev programa), v prihodnje pa bom od vseh gostujočih zahteval tudi kopijo osebnega dokumenta, da izračunam povprečno starost izvajalcev. Obe stigmi, predrago delo in da premalo napravimo za slovenske izvajalce sta še vedno aktualni in ju je težko odpravljati.

Tragično je, da se javni sofinancerji obnašajo do vrhunskega programa s profesionalnim ustrojem, občutnimi razvojnimi rezultati in mednarodno pomembnostjo podobno kot do amaterske ali priložnostne produkcije in da je odgovornim v veliki večini dokaj vseeno, ali in kako nam ga bo uspelo nadaljevati. Komunikacijski šum s

²⁷ Obvestilo predlagatelju številka 6110-40/2013/2 z dne 29.11.2013. Takrat Ministrstvo za kulturo po zaključenem ocenjevanju še ni izdajalo končnih odločb, ampak je z ocenjevanjem obvestilo prijavitelja, ki je imel možnost ugovora.

²⁸ Obvestilo številka 6110-1452/2009/2 z dne 13.1.2010

²⁹ Odločba 6110-284/2018/38 z dne 10.9.2021

sofinancerji nastaja tudi, ko sofinancer naše dogodke razume le kot nek dodatni del kulturne ponudbe, ko je nekako vseeno, ali ga imamo ali ne, razvojni učinki tako na lokalnem kot nacionalnem nivoju pa se zdijo manj pomembni, še sploh če ne prinašajo glasov na naslednjih volitvah in smo zato nekonkurenčni v primerjavi z ljubiteljsko produkcijo ali drugimi projekti posameznega okolja.

Pri distribuciji javnih sredstev je močan t.i. »sindrom slepe miši«. Umetnike smo morali pogosto dogovarjati še preden smo vedeli za sredstva, če smo hoteli napraviti nek prepoznaven in vrhunski program. Ne mislim na podpisano pogodbo, ampak zgolj na zanesljiv podatek o sofinanciranju (ustni dogovor ali odločba). Prav tako je težko zagotavljati nek kompetenten program, če sofinancer razmišlja v okvirih ljubitelje dejavnosti, ko že nekaj sto evrov predstavlja prepoznaven prihodek kulturne akcije. Če lokalno sofinanciranje ne omogoča vsaj pokritja neto stroškov dogodka (honorar, pot, bivanje), vstopnice pa prinesejo zelo malo, lahko program v lokalnih okoljih izvajamo le ob močnem sofinanciranju na ravni države. Lokalna okolja (občine) kakšnega pomembnejšega vpliva na sofinanciranje države nimajo, hkrati pa so skoraj hermetično zaprta v podporo producentom lokalne rezidence.

Pozna informacija o višini lokalnega sofinanciranja in upadanje sredstev na ravni države, kar je bilo še posebej eklatantno v letih 2018-2020, pomanjkljiva lokalna javna sredstva, kar še vedno velja za Slovenijo v celoti, so bili glavni razlog umika iz posameznih okolij, ne glede na to, kaj smo v posameznem okolju že napravili, glej tabele I (Število dogodkov po občinah), II (Število dogodkov po lokacijah) in IV (Seznam dogodkov).

»Sindrom slepe miši« ni nastopal le na lokalnem nivoju, ampak tudi pri Ministrstvu za kulturo. Tudi pri večletnih pogodbah je bilo potrebno sofinanciranje vsakega pogodbenega leta potrjevati z novo odločbo, ki je pogosto kasnila glede na potrebe izvedbe. Do neke mere smo po uvedbi večletnega sofinanciranja v 2004 sicer vedeli, s koliko sredstvi razpolagamo, do podpisa odločbe pa teh sredstev nismo mogli črpati, čeprav tekoči stroški delovanja nastajajo ves čas.

Ker smo bili v 2018 pri Ministrstvu za kulturo izključeni iz večletnega programskega sofinanciranja, kjer je poslovni odnos kljub omejenim sredstvom vsaj v pogodbenem obdobju prispeval neko sicer omejeno stabilnost, smo se v obdobju 2018-2021 lahko prijavljali zgolj na projektne razpise, ki pa so daleč od tistega, kar bi za svoje delo potrebovali. Ti razpisi glede na sredstva nikakor ne omogočajo neke resnejše produkcije, njihovi rezultati pa so znani precej po tistem, ko smo program že morali izvesti, če smo ga sploh hoteli imeti. Ministrstvo za kulturo pri niti enem od petih razpisov, na katere smo se v letih 2018-2020 lahko prijavili, ni izdalo odločb (sporočilo rezultatov) še pred začetkom, odločbe so bile izdane v povprečju 46 dni (87, 43, 6, 35, 59) po tistem, ko se je izvajanje dogodkov že pričelo. Poleg tega so bili trije od petih razpisov v letih 2018-2020 zavrženi, dva zaradi administrativne nepravilnosti Ministrstva za kulturo, kar je potrdilo tudi Upravno sodišče, eden (2020) pa zaradi nekorektno ocene strokovne komisije, kjer Upravno sodišče še ni odločalo. Zanimivo bi bilo tudi pogledati, zakaj so pri isti administraciji in podobnem obsegu dela časovne razlike med oddajo razpisne dokumentacije in izdajo odločbe tako velike. V povprečju (govorim zgolj o petih razpisih, na katere smo se prijavili v obdobju 2018-2020) je od oddaje razpisa do izdane odločbe preteklo 102,20 dni. To niti ne bi bilo usodno, če bi bili razpisi objavljeni prej, tako pa informacija o razpoložljivih sredstvih prihaja mnogo prepozno, v povprečju 46 dni po začetku dogodkov. Da potrebnega časa za načrtovanje ne omenim.

Šifra razpisa	Zaprošeno (EUR)	Datum prijave	Datum odločbe	Datum pogodbe	Začetek prijavljenega	Od prijave do odločbe	Kasnitev odločbe ³⁰
JPR-UM-2018	30.000,00	19.3.2018	4.7.2018	zavržba	8.4.2018	107 dni	87 dni
JCP-MED-UM-2018	50.000,00	23.4.2018	21.5.2018	7.6.2018	8.4.2018	28 dni	43 dni
JCP-MED-UM-2019	25.000,00	26.6.2019	22.8.2019	25.9.2019	16.8.2019	57 dni	6 dni
JCP-MED-UM-2019	25.000,00	3.7.2019	18.9.2019	zavržba	14.8.2019	77 dni	35 dni
JPR-GUM-2020	8.000,00	7.2.2020	6.10.2020	zavržba	8.8.2020	242 dni	59 dni
povprečno						102,20 dni	46,00 dni

³⁰ Število dni, koliko je bila odločba izdana po začetku prijavljenega programa. Odločba je kasnila pri vseh petih razpisih. Da bi bile odločbe izdane dovolj zgodaj, da bi lahko realno načrtovali prijavljen program, pa je nekako znanstvena fantastika.

Če razumemo, da sta poznemu odločanju pri JPR-GUM-2020 botrovala pandemija in menjava ministra, pa je Ministrstvo za kulturo pri JPR-UM-2018 in JCP-MED-UM-2018 taktiziralo, da je lahko našo prijavo na JPR-UM-2018 zavrglo, češ da smo ta sredstva že dobili na drugem razpisu. To ne drži. 19.3.2018, ko smo se prijavi, ta program ni bil izbran na nobenem drugem razpisu, kar je 3.2.2020 potrdilo tudi Upravno sodišče in vrnilo zavrženo prijavo v ponovno odločanje, Ministrstvo za kulturo pa je za odločanje potrebovalo 170 dni (datirano 22.7.2020) od zakonsko določeni 60 dni, poleg tega pa samo za oddajo odločbe še dodatnih 28 dni (odposlano 19.8.2020). Dvomim, da gre le za šlamparijo ali težave zaradi pandemije. Uradniki si mimo ustanovnega namena Ministrstva za kulturo, da razvija in podpira kulturo, žal nekaznovano prizadevajo za rušenje.

Postopki na sodišču so dolgotrajni. Sodišča bi bilo potrebno kadrovsko okrepiti, ker bi morala hitreje odločati. Pri JPR-UM-2018 je od vložene tožbe (7.9.2018) do izdaje sodbe (9.1.2020) preteklo 489 dni, oziroma do prejema prve sodbe (3.2.2020) 514 dni.

Pri Mestni občini Ljubljana, kjer smo zaprosili precej manj, kot je razpis dopuščal tako nominalno kot odstotkovno, ponudili pa precej več, nas je strokovna komisija ocenila s 86 točkami (prag je bil 81 točk). Vendar je MOL po prejetih prijavih ugotovila, da se je pri razpisnih pogojih zakalkulirala in ima premalo sredstev, da bi financirala glede na pogoje in rezultate razpisa. Zato je po že zaključenem razpisu dvignila prag z 81 na 91 točk in precej nervozno zahtevala, da prijavimo manj programa pod pogoji za tiste, ki so prejeli manj kot 81 točk. To bi pomenilo, da umaknemo iz sofinanciranja 9 od 11 dogodkov pod bistveno slabšimi pogoji sofinanciranja, kar je bilo nesprejemljivo. Zaradi te administrativne nepravilnosti smo 6.5.2016 vložili tožbo na Upravno sodišče. To nam je 21.2.2017 pritrnilo in vrnilo zadevo v ponovno odločanje. MOL je isto prijavo zdaj ocenila s 77 točkami (odločba brez datuma je bila prejeta 21.6.2017), pri čemer ni upoštevala napotkov Upravnega sodišča, zato smo 20.7.2017 ponovno vložili tožbo na Upravno sodišče, kjer pa je to 8.5.2018 pritrnilo Mestni občini Ljubljana. Z drugimi besedami, rezultat razpisa, ki smo ga dobili, so pač »popravili« z novo oceno, da je bil izločen, sodišče pa pritrni MOL-u. Na kaj to spominja? 2.7.2018 smo na Vrhovno sodišče vložili predlog za dopustitev revizije, ki je ta predlog 13.3.2019 brez obrazložitve zavrnilo. Na kaj to spominja? 20.5.2019 smo oddali ustavno pritožbo na Ustavno sodišče, ki je 19.10.2021 po več kot dveh letih ocenilo, da se ustavna pritožba ne sprejme, ker da ne gre za kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, ki je imela hujše posledice za pritožnika. Na kaj to spominja?

Pri tem ne gre spregledati, da ne gre za majhna sredstva. Pri Mestni občini Ljubljana smo zaprosili za 55.000 EUR letno pri triletnem razpisu. Pri Ministrstvu za kulturo smo na JPR-UM-2018 zaprosili za 30.000 EUR. Zaradi administrativne nepravilnosti je bila posledično zavržena naša druga prijava na razpis JCP-MED-UM-2019, kjer smo zaprosili za 25.000 EUR. Zaradi zavržbe prijave na JPR-UM-2018 nastale finančne težave, plače so kasnile, Ministrstvo za kulturo pa je ugotovilo, da niso plačani vsi prispevki in našo prijavo zavrglo. Upravno sodišče je 9.1.2020 našo prijavo na JPR-UM-2018 vrnilo v ponoven postopek, Ministrstvo za kulturo pa jo je 22.7.2020 (odposlano 19.8.2020, sic!) pač slabše ocenilo, pri čemer je strokovna komisija pri očitkih povsem zgrešila (podobno kot MOL, ko je Upravno sodišče vrnilo zadevo v ponovno odločanje). Zato smo ponovno vložili tožbo na Upravno sodišče.

Pri razpisu JPR-GUM-2020, edinem možnem v 2020, smo lahko zaprosili le za 8.000 EUR, kar je za festival zelo malo, vendar bili prav tako zavrženi z očitki ne le predragega dela, ampak tudi predragimi potnimi stroški umetnikov (komisijo je zbadlo, da smo za povratno letalsko karto iz Valencije do Benetk ali Zagreba prognozirali 350 EUR). Poleg tega komisija pri večini kriterijev dejansko ni obrazložila ocene, ampak le opisala, koliko točk je podelila našemu projektu, česar ni mogoče šteti kot obrazložitev, ki bi jo bilo mogoče preizkusiti. Tudi tu smo vložili tožbo na Upravno sodišče. Ta znesek je sicer manjši od tistih pri drugih zgoraj omenjenih primerih, si pa želim, da pridobimo o teh nepravilnostih tudi mnenje sodišča. Vsekakor je žalostno, da moramo ubirati tako pot tam, kjer bi moralo biti največ podpore.

Pri razpisu, edinem možnem v 2021, smo lahko zaprosili le za 10.000 EUR. Razpis smo dobili z oceno 87/100, kar je pomenilo sofinanciranje 3.179,32 EUR. Nismo se prijavljali s celotnim programom Seviqc Brežice 2021, ker smo dopuščali možnost, da bo Ministrstvo izdalo še kakšen razpis, glede na izkušnje pri projektu 2018, da se izognemo očitku podvajanja programa ali dvojnemu sofinanciranju, smo prijavljali le dva koncerta s tremi ansambli z Nizozemske in Španije, kjer je bila rdeča nit prejeta nominacija pri ICMA (International Classical

Music Award), pri čemer slovenski umetniki niso bili razpisni pogoj. Tako smo prijavljeni projekt poimenovali Seviq ICMA. Točke smo izgubili pri referencah izvajalcev, dostopnosti ter finančnem ovrednotenju in uravnoteženosti projekta. To je zelo čudno. Komisija tudi ne obrazloži posameznih ocen, ampak zgolj vse z enim odstavkom. Predvsem pa me je zmotilo, da v tej obrazložitvi zapiše, da »Komisija pogrša vidnejši prispevek slovenskih glasbenikov«. Zato sem na Ministrstvo naslovil zaprosilo za pojasnilo odločbe. Odgovora na ta dopis, ki je bil poslan na uradni e-naslov Ministrstva, še do danes nismo prejeli. Čakali smo do zadnjega dne, ko je bilo še možno vložiti tožbo na Upravno sodišče. Tudi tu je zapisano, da »zoper to odločbo pritožba ni dovoljena, dopustno pa je vložiti tožbo na Upravno sodišče Republike Slovenije (UpS)«. Na nekorektnost sem opozoril kljub odobrenemu razpisu, v odgovoru sodišču (spis brez navedbe, kdo ga je pripravil) pa minister zapiše, da med leti 2018 in 2020 nismo imeli v programu nobenega domačega izvajalca. Da so ministru podtaknili lažno izjavo, zbuja bojazen o dogajanju na ministrstvu.

Tudi če pogledamo obseg razpisnih sredstev (vsi zneski v EUR) pri večletnih razpisih Ministrstva za kulturo za področje glasbene umetnosti, slika ni spodbudna:

Razpisno obdobje	2004-2006 ³¹	2007-2009	2010-2013	2014-2017	2018-2021
Sredstva razpisa	4.737.894,43	5.090.070,00	2.800.000,00	2.786.000,00	2.500.000,00
Glasba	720.431,17	1.043.232,00	1.000.000,00	1.000.000,00	700.000,00
Najvišja možna zaprosena vrednost za posamezno leto	do 50 % predvidenih stroškov	125.192,64	126.000 (ali 50 %)	<ul style="list-style-type: none"> • 140.000,00 (ali 70 % programa) • 50 % delo • 50 % delovanje • 50 % oprema 	120.000,00 za vse
Zaprošeno za Seviq Brežice	278.922,94 (2004) 282.816,20 (2005) 298.596,37 (2006)	313.010,34 (letno)	328.987,57 (letno)	213.252,23 (letno)	120.000,00 (letno)
Odobrena subvencija	88.832,67 (2004) 118.335,49 (2005) 117.483,26 (2006)	125.187,00 (2007) 137.706,00 (2008) 143.967,00 (2009)	148.000,00 (2010) 145.500,00 (2011) ~~145.500,00~~ 116.400,00 (2012,2013) ³²	95.000,00 (letno)	0

Taki pogoji pomenijo za izvajalca kulturnega programa izjemno tveganje in napor. Če želimo slediti določilu, da lahko izvedemo le toliko programa, kolikor je zagotovljenih sredstev, je to isto, kot če državnega sofinanciranja ne bi bilo, ker nanj ne bi smeli računati. In če nanj pri načrtovanju ne bi računali, tudi ne bi imeli potrebne finančne dokumentacije za črpanje sredstev, ko bi bila odobrena. Če prevzamemo tveganje in pričakujemo sredstva Ministrstva za kulturo čim bližje zaprosenemu, pa nas lahko hitro obtožijo negospodarnega ravnanja.

Druga možnost je, da programa sploh ne izvajamo, ker so lokalna sredstva prenizka, da bi lahko nek prepoznaven program izvajali zgolj z njimi. Tu se postavlja vprašanje, kaj se sploh dogaja na Ministrstvu za kulturo. Je to zgolj slabo delo uradnikov ali gre za načrtno uničevanje uspešnih in prodornih programov s strani taistih uradnikov. Osebnostno sem prepričan, da tak odnos ne nastaja toliko pri ministru kot pri uradnikih, vsaj po 2018 ne. Ministri so bili v vseh letih preveč različnih političnih barv, problemi so pa desetletja isti. Dvomim, da ministri niso imeli vizije, so pa zaradi pogostih menjav gotovo imeli premalo časa, da bi ustavili samovoljno ravnanje uradnikov.

Na lokalni ravni sem večkrat zasledil mnenje, da smo nacionalni program in da bi morali biti večinsko sofinancirani pri državi. Na državni ravni mnenja, da bi nas morale več sofinancirati občine, sicer nisem opazno zaznal, glede na upadanje javnih sredstev na državni ravni pa ni težko mnenja uradnikov razbrati skozi vrstice:

³¹ Zneski v SIT so preračunani v EUR po srednjem tečaju Banke Slovenije

³² 145.500,00 EUR je pogodbeni znesek za obdobje 2010-2013, višji znesek v 2010 je dodatno sofinanciranje nakupa čembala, za 2012 in 2013 je bil pogodbeni znesek s strani MK enostransko znižan za 20 % na 116.400,00 EUR

naj pač lokalna skupnost izdatneje sofinancira, če želijo imeti ta program. V bistvu je povsem vseeno, od kje pridejo sredstva, od ministrstva ali občin, jih je pa potrebno zagotoviti. Izgovarjanje drug na drugega je kontra produktivno.

Ko sem v 2017 izpostavil zahtevo, da postavljamo naše dogodke le v tista okolja, kjer je sofinanciranje znano še pred potrditvijo programa, je število festivalskih okolij občutno upadlo. Čeprav imamo status organizacije v državnem javnem interesu, nam je pri razpisih zaprt dostop do razpisnih sredstev v marsikateri občini, ker tam pač nimamo rezidence in lahko zaprosimo le za manjše zneske pri projektnih razpisih, kjer je na voljo le nekaj tisočakov za vse prijavitelje za vse leto, kar pa še zdaleč ne zadošča za izvedbo našega programa. Svoje programske cilje, ki jih vedno znova sarkastično pohvali tudi strokovna komisija Ministrstva za kulturo, naj bi razvijali pod pogojem, da od države in lokalnih skupnosti ne zahtevamo sofinanciranja, oziroma da bi sami zalagali sredstva, ki bi jih kot osebni luksuz trošili v razvoj lokalnih okolij, ali pa bi izvajanje javnega interesa na državnem in lokalnem nivoju omogočal močan kapital v ozadju. Vendar temu ni tako, Ministrstvo za kulturo žal ne izpolnjuje svoje ustanovitvene obveznosti, da javne programe podpira v skladu z javnim interesom in načeli zakona (ZUJIK).

Ministrstvo za kulturo je v mandatu 2014-2018 z obsegom razpoložljivih razpisnih sredstev le še povečalo politiko izčrpavanja nevladnega sektorja in to se je žal nadaljevalo tudi kasneje. Poleg tega so ob načrtni odsotnosti ministrove odgovornosti odločitve sprejemali nižji uradniki, med drugim tudi taki, ki so bili zaposleni začasno. Odločitve so sprejemali mimo razpisne politike, oziroma je subjektivna ocena strokovne komisije le sledila predhodnim odločitvam. Kakorkoli se je z nastopom ministrov Dejana Prešička (13.9.2018) in mag. Zorana Pozniča (8.3.2019) dozdevalo, da politična volja obstaja ne le za nas ampak tudi za nekatere druge mednarodno prepoznavne programe, ki jim je prejšnja kulturna politika zadala močne udarce, pa smo nekje v avgustu 2019 zaznali, da je vrh Ministrstva za kulturo pristal na pat pozicijo brez večje volje za urejanje problematike. Vedno bolj se tudi zdi, da vrh Ministrstva za kulturo nima vpliva in da kulturno politiko kreirajo nižji uradniki.

Vsak profesionalni pogon zahteva za produkcijo kateregakoli svojega dela tudi pokrivanje tekočih splošnih stroškov delovanja. To ne velja le za kulturo, velja za katerokoli področje produkcije. Delitev na »projektno« in »programsko« bi morala biti zgolj vsebinske narave, oziroma tehnično pri beleženju odhodkov. Financiranje posameznih »projektnih vsebin« (oziroma financiranje posameznega projekta) je možno le, če je zagotovljeno sofinanciranje vseh »programskih vsebin« (vseh štirih točk po 27. členu ZUJIK: delovanje, delo, program, oprema). Če gre za ljubiteljsko produkcijo, nastopajo pač le stroški dotičnega projekta. Če pa imamo organizacijo s profesionalnim ustrojem, je potrebno iz projektnega sofinanciranja ob stroških programa zagotavljati tudi stroške pogona (delovanje, delo, oprema). Brez zagotavljanja pogonskih stroškov profesionalna organizacija ne more izvesti tudi najmanjšega projektnega dela.

Program je skupek vseh projektov, vsak projekt vključuje tudi vse stroške 27. člena ZUJIK. Delitev na »projektno sofinanciranje« in »programsko sofinanciranje« se kaže kot arhaični ostanek časov, ko zasebna pobuda ni bila zaželeno (dovoljena), ko so kulturo kot organizatorji izvajali le javni zavodi ali politično »požegnana« društva in je skupnost (država ali občina) zagotavljala obstoj teh organizacij v celoti (programski vidik), izvedba samih dogodkov pa je bila opredeljena kot projekt (kolikor bo neka organizacija pač uspela izvesti). Tak zgrešen politični pristop preteklih časov je v kulturni politiki žal še vedno močno živ. Sicer Ministrstvo za kulturo v razpisih ne bi določalo, da stroški, vezani na delovanje izvajalca, investicije in stroški za opremo (brez katerih se programa oziroma projekta ne da realizirati), niso upravičen strošek in teh stroškov ne bi (žalljivo) uvrščalo v isto skupino kot alkoholne pijače, tobačne izdelke in stroške reprezentance (kar naj bi preprečevalo veselice). Zdi se, kot da ministrstvo pri opredeljevanju upravičenih stroškov v zadnjih razpisih ali ne ve, kaj vse je potrebno za izvedbo neke kulturne dobrine, ali pa tega noče vedeti. Ali pa je vse to skupaj norčevanje iz kulturnih producentov.

Potrebno bi bilo tudi odpraviti neskladje pri beleženju stroškov dela. Ministrstvo za kulturo priznava pri finančnih poročilih v zahtevkih za izplačilo stroškov dela zgolj plače redno zaposlenih, kar je verjetno zahteva finančne zakonodaje ali drugih zakonskih aktov. 27. člen ZUJIK pa drugo od štirih postavk (delovanje, delo, program, oprema) opredeljuje kot »stroški za plačilo dela v skladu s kadrovskim načrtom«. To lahko pomeni le, da lahko dela in naloge kadrovskega načrta izvajajo zgolj redno zaposleni. Če bi bilo sofinanciranje bolje urejeno glede

na pomen in dosežene rezultate, bi tak model morda še vzdržal, končno smo vsi vodje projektov zainteresirani, da imamo stabilne ekipe, kar redna zaposlitev gotovo podpira. V zatečenih pogojih dela pa je nemogoče zagotavljati redno zaposlitev vsem, ki jih potrebujemo za izvedbo programa ali projekta.

Pri obravnavi razmerja med stroški dela in programskimi stroški so primerjave otežene, ker

- Organizacije, kot so orkestri, gledališča ipd. stroške programa, ki ga izvajajo z lastnimi zaposlenimi, beležijo kot strošek dela in
- Organizacije, ki svoj kadrovski načrt izvajajo z nezaposlenimi (samozaposleni, študenti, podjetne pogodbe), ker za redno zaposlitev primanjkuje sredstev, pa del stroškov dela beležijo kot stroške programa.

Že v odprtem pismu predsedniku Vlade septembra 2017 sem v sedmi točki zahteval spremembe pri razpisih in nadomestitev navidezno nevtralnega točkovanja s sistemom odločanja, ki temelji na recenzijah, torej ocenah izbranega programa oziroma projekta kot celote. Dokler pa oblika razpisov ostaja kot edina oblika razdeljevanja javnih sredstev, bi bilo treba pripravo razpisov povsem prevetriti. Zdaj se krešejo kopja glede razpisnih komisij, koliko članov strokovne komisije bo kdo delegiral. Ampak to je na nek način metanje peska v oči. Problem nastane, ko se komisija odloča po svojem občutku, ko dejansko niti ne obrazloži ocene, ampak le opiše, koliko točk je tukaj podelila prijavljenemu projektu, kar je daleč od argumentirane ocene, ki bi jo bilo mogoče preizkusiti. Ocena strokovne komisije ne bi smela izražati subjektivnega, strokovno pogosto zgrešenega mnenja, ampak bi morala biti predvsem preverba, koliko prijavljeno odgovarja določilom razpisa. V našem primeru je bila po našem mnenju pri obeh zavrženih prijavih (JCP-MED-UM-2018, GPR-GUM-2020) ocena komisije daleč od strokovne. Oba primera sta na sodišču. In podobno tudi sicer dobljeni razpis JPR-GUM-2021.

Iskanje boljšega modela razpisne politike je v članku **Prispevek k razpravi o korekturi oblikovanja razpisov**, objavljenem [tukaj](http://www.seviqc-brezice.si) (www.seviqc-brezice.si / Poslovno / Kulturna politika). Predlog sem pričel oblikovati v maju 2021, Ministrstvu za kulturo je bil predstavljen ob zbiranju predlogov k Resoluciji o NPK, še posebej pa se je pokazal kot zanimiv ob rezultatih večletnih programskih razpisov. Odzivi medijev so objavljeni [tukaj](http://www.seviqc-brezice.si) (www.seviqc-brezice.si / Poslovno / Za enakopravnost v kulturi).

Vlada je na redni seji 17. decembra 2021 določila besedilo predloga Resolucije o NPK 2022–2029 in ga poslala v obravnavo Državnemu zboru po rednem postopku. Vesel sem, da je Ministrstvo za kulturo upoštevalo mojo pripombo in pri navedbi tradicionalnih glasbenih zvrsti, ki so se razvijale skozi dolgo zgodovino glasbene umetnosti (stran 35), omenilo **tudi staro glasbo in jazz**. Prav tako sem vesel, da Resolucija prepozna (stran 24), da se ob Javnem skladu za kulturne dejavnosti Republike Slovenije (koordinatorski ljubiteljske dejavnosti) večja dostopnost, pestrost in kakovost kulture na celotnem območju države dosega **tudi prek dejavnosti državnih in lokalnih javnih zavodov ter knjižnic**, ki izvajajo svojo dejavnost zunaj večjih naselij, pogrešam pa, kot sem tudi predlagal, da niso omenjene nevladne organizacije, ki izrazito prispevajo v dobro kulturno ponudbo. NPK je ob ZUJIK-u najpomembnejši dokument kulturne politike.

REFERENCE

Ob vsem zgoraj opisanem so referenca tudi mnenja strokovne javnosti, objavljena [tukaj](http://www.seviqc-brezice.si) (www.seviqc-brezice.si / Poslovno / Reference):

- Izjave podpore v letu 2004,
- Mnenja umetnikov 2010-2015, ki jih kasneje nismo več pridobivali, ker se mi je zdelo, da so zaradi interesne podrejenosti premalo neodvisna, ta, ki jih imamo, pa so pogosto zelo lepa in kažejo pogled na naš program,
- Mnenja obiskovalcev 2012-2019 (v 2016 in 2020 jih nismo zbirali),
- Potrditev znaka EFFE 2017-2018 (13.4.2017),
- Mnenja podpisnikov odprtega pisma (23.9.2017),
- Priporočilno pismo g. Alberta Edelmana, predsednika REMA (2.9.2020).

NADALJNI RAZVOJ

Ob že doseženih in zgoraj opisanih programskih vsebinah bomo razvoj programa usmerjali v okviru naslednjih vsebin, kar je odvisno tudi od obsega sofinanciranja Ministrstva za kulturo, občin in sponzorjev:

- promocija slovenske kulturne dediščine na širšem mednarodnem prostoru,
- priprava novih tržnih produktov s področja kulturnega turizma,
- nadaljnji razvoj izobraževalnih programov (asistenčne delavnice, festivalski predtakt),
- razvoj digitalnih oblik povezovanja publike z umetniki,
- razvoj povezovanja na področju jugovzhodne Evrope v povezovanju s posameznimi producenti ter
- razvoj informacijskega in kulturnega centra za razvoj stare glasbe v regiji jugovzhodne Evrope.

Kratice	AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
	EBU	European Broadcasting Union / Evropska radiodifuzna zveza
	EFA	European Festivals Association / Zveza evropskih festivalov
	EFFE	Europe for Festivals Festivals for Europe / Evropa za festivale festivali za Evropo
	EPK	Evropska prestolnica kulture
	FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
	GD	Generalni direktorat (Evropske komisije)
	KDZ	Koncertna direkcija Zagreb
	MOL	Mestna občina Ljubljana
	NPK	Nacionalni program za kulturo
	NVO	nevladne organizacije
	REMA	Réseau Européen de Musique Ancienne / Evropska mreža za staro glasbo
	SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
	ZABAF	Zagrebački barokni festival
	ZUJIK	Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo

Kolofon   Ars Ramovš, Slovenska cesta 1, 1000 Ljubljana
 T: +386 1 242 08 12, M: +386 41 67 40 60, E: info@k-ramovs.si, W: www.seviqc-brezice.si/